

Yakın GemiŖe Genel Bir BakıŖ ve Platform Taslağı

**YAKIN GEÇMİŞE
GENEL BİR BAKIŞ
VE
PLATFORM TASLAĞI**

EKSEN YAYINCILIK
Babıali Caddesi Sıhhiye Apt. No: 19/11 İST
Tel: 512 51 46
Baskı: Ayhan Matbaası- Temmuz 1990

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
SUNU	5
YAKIN GEÇMİŞE GENEL BİR BAKIŞ	9
PLATFORM TASLAĞI	59
İktisadi Yapı ve Türkiye'de Kapitalist	
Gelişmenin Tarihsel Olarak Ana Çizgileri	59
Sosyal ve Siyasal Yapının Ana Çizgileri	63
Türkiye Devriminin karakteri	72
DEVRİMCİ HAREKETİN DURUMU	83

SUNU

60'lardan günümüze kadarki otuz yıl, Türkiye'de devrim ve parti arayışının yoğunlaştığı bir dönemdir.

Şöyle de söylenebilir:

Türkiye'nin devrimcileri ve işçileri özellikle son otuz yıldır ısrarla devrimi ve devrimin partisini arıyorlar.

Bu arayışın günümüzde iyice yakıcı hale geldiği görülüyor. Artık hiçbir öznel çaba bu arayışı durdurmaya ya da engellemeye güç yetiremiyor, yetiremez de. Çünkü:

Türkiye'de devrim isteği nesneldir. İktisadi toplumsal ve siyasal gerçeklikten kök alıyor. Türkiye'nin onar yıllık aralarla yaşanan kesintilere rağmen devrim ile karşı-devrim arasındaki gidiş gelişi de bunu anlatıyor.

Öte yandan günümüzde,devrimi istemekle partiyi aramak birbiriyle çakışıyor. Biri olmadan diğeri düşünülüyor. Dolayısıyla devrimi isteyenler, sınıfın devrimci partisini de aramak zorunda kalıyorlar.

Parti ise kolay oluşmuyor. Süreç, Türkiye'nin bir devrim toprağı olduğunu netlikle saptayıp, ısrarla bunu vurgulayanları -hele de benzer ve yakın düzlemlerde iseler- bir ve aynı yerde buluşmak üzere (birlikte olmaya) birleşmeye itiyor.

Bu durum da nesneldir.

İşte, elimizdeki "Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış ve Platform Taslağı" başlıklı bu iki metin tam da bu nesnelliğin ürünleridir.

Türkiye devriminin (eşdeyişle devrim partisi sürecinin) teori-taktik ve programı konusunda paralel ve ortak yaşanan bir evrimin sonucunda ulaşılan anlamlı bir birliği ifade ediyor.

İçtenlikle devrime ve partiye yürümeyi, yeni ve düzeyli daha büyük birlikteliklere çağrı niteliği taşıyan bu anlamlı

çabayı olumlu bir ilk adım olarak önemli buluyor, devrimci kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

Burada söylenecekler var.

Metinler, Mayıs '87" tarihini taşıyor.

İlk metin (Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış) Sosyo-Ekonomik ve sosyo-politik gelişmeleriyle, 60'lar ve sonrası dönemin genel bir değerlendirmesini yapıyor. Haliyle belirli bir sınırlılığı içeriyor.

Bu sınırlılık, doğallıkla, onu tamamlayan ve tartışılmak üzere kaleme alınan ikinci metnin (Platform Taslağı) hedefini de daraltıyor. Birlik, parti birliği, ancak belirli bir çevre ile sınırlı tutuluyor.

Kuşkusuz bunu, metin sahiplerinin o günkü (Mayıs '87') kavrayışlarına bağlamak gerekiyor.

Esasen bu durum yazarlarınca da biliniyor ve "*devrimci popülizmden kopuşun ilk ideolojik ürünleri olan bu metinler haliyle bir 'ilk' oluşun yetersizliklerini ve kusurlarını da taşıyacaklardır. Bilimsel teorik çalışma ilerlediği, geçmiş, değişik yönleriyle daha kapsamlı irdelendiği, modern revizyonizme ve popülizme karşı mücadele derinleştiği ölçüde bu yetersizlikler ve kusurlar görülebilecek ve giderilebilecektir*" şeklindeki bir açıklama ile okuyucuya sunuluyor.

Metin sahiplerinin bu kitapta yayınlanan ekte görüleceği üzere devrimin ve partinin potansiyelleri konusunda daha kapsamlı bir yaklaşımı ifade eden tesbitleri, sözü edilen yetersizlik ve kusurlardaki bugünkü düşünceleri hakkında fikir veriyor.

Arayış devrimcidir ve daha da kapsamlı olması hedefleniyor.

Aranan parti ve sosyalizmdir.

Türkiye'nin işçisi, sosyalisti, devrimcisi partiyi ve sosyalizmi aramaya çağrılıyor.

Söz konusu metinlerin bu gözle okunması gerektiğine inanıyoruz.

Devrimci popülizmden kopuşun ilk ideolojik ürünleri olan bu metinler, halıyla bir "ilk" oluşun yetersizliklerini ve kusurlarını da taşıyacaklardır. Bilimsel teorik çalışma ilerlediği, geçmiş değişik yönleriyle daha kapsamlı irdelendiği, modern revizyonizme ve popülizme karşı mücadele derinleştiği ölçüde, bu yetersizlikler ve kusurlar görülebilecek ve giderilebilecektir.

Ekim 1987

YAKIN GEÇMİŞE GENEL BİR BAKIŞ

Türkiye devrimci hareketi ağır bir yıkım ve tasfiyenin ertesini yaşıyor. Ayakları üzerine doğrulmak, ileriye doğru yürüyüşünü yeniden başlatmak çabasında. Düzenin köklü sorunlar karşısındaki çözümsüzlüğü, yığınlardaki yaygın hoşnutsuzluk, özellikle de Türkiye işçi sınıfının yaygınlaşma ve derinleşme eğilimi taşıyan devrimci kıpırdanışları, devrimci hareket için güç ve moral kaynağı olmaktadır.

Ne var ki, orta yerde kolay yaşanmış bir yenilgi ve yıkım vardır. Nesnel koşulların elverişliliği ne olursa olsun, devrimci hareket, yaşanmış sürecin her açıdan köklü bir değerlendirmesini yapmadan bugününü doğru kavrayamaz, yarınını doğru saptayamaz. İleri-

ye, devrim ve sosyalizme doğru büyük yürüyüşünü doğru bir çizgide başarıyla sürdüremez.

Geçmişin değerlendirilmesi köklü ve kapsamlı olmak durumundadır. Yaşanılan yıkımın kapsamı, yapılan yanlışların niteliği ve boyutları bunu zorunlu kılmaktadır. İşçi sınıfından hep sözedip de onun hep dışında kalmak, sosyalizmi şaşmaz hedef saptayıp da emekçi yığınların sosyalist bilincini geliştirmek için en az çabayı sarfetmek bahtsızlığına uğramış nadir bir ülkeyiz biz. Bu, niyetlerden öteye bir sonuçtur. Niyetler hep olumlu ve soylucaydı. Yürekler hep işçi sınıfı ve sosyalizm davası için çarpıyordu. Fakat sınıfsal-siyasal pratik, yani sonuçlar, işçi sınıfı ve sosyalizm davasından çok uzak kaldı. Bu gerçek bugün apaçık ortadadır. Bunun niyetlerden öte tarihsel, sınıfsal ve ideolojik nedenleri olmak durumundadır.

Güncel sorun, bu nedenlerin irdelenip kavranmasıdır. Güncel sorun, geçmişin köklü ve kapsamlı bir değerlendirilmesini yapmaktır. Bu yaşam ve ilerleme koşuludur. Bunu yapmadan ilerlemek, devrim ve sosyalizm davasını Türkiye topraklarında zafere ulaştırmak imkansızdır. Bu görev Türkiyeli komünistlerin omuzlarındadır. Geçmişin köklü, kapsamlı ve ilerletici bir muhasebesini ancak onlar yapabilirler. Somut olarak da görünen o ki, bunu yapma gücü, potansiyeli ve bilinci yalnızca onlarda vardır. Devrimci hareketin devrimci-demokrat kesimi bu bilinç ve güçten çok uzaktır. Yeniden yola çıkma devrimci çabasında olanları yalnızca "kaldıkları yerden", dolayısıyla gerçekte geri bir noktadan yola çıkıyorlar. Böylesine bir yola çıkışın geleceğinde yeni yıkımlar ve yenilgiler kaçınılmazdır.

Şunu hemen belirtmek gerekir ki, geçmişin kapsamlı bir değerlendirilmesi, özellikle de geçmişle

köklü bir ideolojik hesaplaşma, hayli ağır bir görevdir; ortak katkıyla gelişmek ve bir süreç olarak yaşanmak durumundadır. Bizim burada yapmaya çalıştığımız, genel çizgilerini çizmekle sınırlı bir ilk adımdır yalnızca.

•

Geçmişin muhasebesine nereden başlanmalıdır? Hangi tarihsel dönemi kapsamalıdır bu değerlendirme? Buna en yalın cevap, son 30 yıllık dönem şeklinde olabilir. Zira bugünün Türkiye'sinde varolan ya da varolmaya çalışan ve "sol" adına hareket ettiklerini iddia eden tüm siyasal parti, akım ve gruplar, doğrudan ya da dolaylı olarak 1960 sonrasının politik oluşumlarının bugüne uzantılarıdır. Burjuva reformistlerden liberal solculara, devrimci-demokratlardan komünistlere kadar bu böyledir. Ve şüphesiz 1960 sonrasının bu politik oluşumları, dolaysız olarak aynı dönemin sınıflar mücadelesinin ve devrimci sınıf hareketlerinin ürünleridir.

1960 sonrası, sınıf mücadelesinde ve devrimci sınıf hareketlerinde yeni ve ileri bir düzeyin yaşandığı bir dönemdir. Gerek devrimci kitle hareketlerinin gücü ve yaygınlığı, gerekse devrim ve sosyalizm özlemi ile devrimci fikirlerin kitleler içindeki etkinliği açısından bu dönem, kendisinden önceki hiç bir dönemle kıyaslanamayacak nicelik ve niteliktedir. Denilebilir ki, Türkiye devrimci hareketinde gerçek bir patlamanın ifadesidir. Bu gelişme ne tesadüfidir, ne salt uluslararası etkilerin ürünüdür, ne de "1961 Anayasasının kısmi özgürlük ortamı"nın sonucudur.

1960 sonrasının sosyo-politik gelişmeleri, ancak 1960 öncesinde başlayan ve 1960 sonrasında ek bir

ivme kazanarak süren sosyo-ekonomik gelişmeler temeli üzerinde kavranabilir. Yani, Türkiye'de hızlanan kapitalist gelişme ve bunun sosyal sonuçları temeli üzerinde.

•

Türkiye'de kapitalist gelişme İkinci Dünya Savaşı sonrasında, özellikle 1950 yıllarından itibaren yeni bir evreye girdi. Dünya ölçüsündeki eğilimin bir parçası olarak Türkiye'ye de Amerikan kökenli emperyalist sermaye ihracı arttı. Bunun da sağladığı itilimle kapitalist gelişme büyük bir hız kazandı. Bu dönemin başlangıcında sermaye ihracı daha çok devlet borçları ve uluslararası banka kredileri şeklindeydi. Bu borçlar ve krediler emperyalist tekellerin güdümündeki bir kapitalist gelişme için gerekli altyapının geliştirilmesinde ve tarımın önemli ölçüde makinalaştırılmasında kullanıldı. Karayolları, köprü, liman, enerji, haberleşme vbg. altyapı alanlarında büyük adımlar atıldı. Buna paralel olarak, özellikle de 1950'lerin ikinci yarısından itibaren, işbirlikçi burjuvazinin emperyalist tekellerle ortaklığı temelinde ya da doğrudan bu tekeller eliyle daha çok montajcı nitelikte imalat sanayine dönük yatırımlar yapıldı.

1960 yıllarında ek bir ivme kazanan bu gelişme, doğası gereği modern kapitalist sınıf ilişkilerini toplum ölçüsünde geliştirip yaygınlaştırdı. Ülkenin emperyalizme bağımlılığı pekişti. Emperyalist sömürü ve yağma büyük boyutlara ulaştı. Bu sömürü ve yağmaya ortaklık temelinde işbirlikçi tekелci sermaye büyük bir iktisadi ve siyasal güç kazandı. Büyük toprak sahipleriyle paylaştığı iktidarın tartışmasız yönetici gücü haline geldi.

Kapitalist gelişmenin genel etkisi, iç pazarın genişlemesi ve tarımda makinalaşmanın artmasıyla köylülüğün farklılaşması ve proleterleşmesi süreci hızlandı. Köyden şehre, şehirlerde büyük bir yığılma yaratan ve dışa bağımlı sanayileşmenin ihtiyacı ucuz işgücünü fazlasıyla karşılayan büyük göç dalgaları yaşandı. Şehir nüfusu hızla arttı ve düzen için ciddi sosyal sorunlar yarattı.

Kapitalist gelişmenin etkisiyle şehirlerde zenaatçıların yıkımı, kırdaki köylülüğün artan farklılaşması ve proleterleşmesi, Türkiye işçi sınıfının saflarını hızla kalabalıklaştırdı. Sanayileşmenin doğrudan bir sonucu olarak modern sanayi proletaryası nicel ve nitel açıdan hızlı bir gelişme gösterdi.

•

1960'larda yaşanan sosyal kaynaşma ve devrimci sınıf hareketleri, '50'li yıllarda yaşanan ve '60'lı yıllarda güçlenerek süren hızlı kapitalist gelişmenin dolaysız sonuçlarıdır. Kapitalist sömürünün yaygınlaşıp yoğunlaşması, sınıf çelişkilerinin belirginleşip keskinleşmesi, bunların bir ifadesi olarak emekçi sınıf ve tabakalar arasında artan hoşnutsuzluk, işçi ve emekçi yığınları kendiliğinden mücadelelere itti. Yoğun kapitalist gelişme ve sömürüye, yığınların demokratik-siyasi özlem ve istemleri, ekonomik talepleri eşlik etti. İşçi sınıfı, topraksız ve küçük üretici köylülük, şehir küçük-burjuvazisinin değişik katmanları, öğrenci gençlik çeşitli iktisadi ve demokratik-siyasi taleplerle hareketlendiler. Grevler, gösteriler, fabrika işgalleri, toprak işgalleri, boykotlar vb. biçimlerde yoğun ve yaygın kitlesel mücadelelere sahne oldu Türkiye toplumu.

Artan kapitalist gelişmenin dolaysız sonucu olarak yoğunlaşan siyasi baskılar, "Kahrolsun İktidar" sloganıyla yığınlarda özgürlük istemini güçlendirirken; yoğunlaşan sömürüye tepkiler kendini "Kahrolsun Sömürücüler" şeklinde anti-kapitalist sloganlarda ifade etti. Türkiye tarihinde sosyalizm istemi ve özleminin kitleleştiği dönemin başlangıcı oldu bu yıllar. Emperyalizmin artan hakimiyeti, emperyalist sömürü ve yağmanın belirginleşmesi, yığınların anti-emperyalist bilincini uyandırdı ve bu aynı dönemde "Kahrolsun Emperyalizm", "Bağımsız Türkiye" sloganlarının kitleleşmesi ile kendini ortaya koydu. Kapitalist gelişmenin bir başka sonucu, Kürt aydınlarında ulusal bilincin kökleşmesi ve demokratik Kürt ulusal hareketinin gelişmesi idi.

*

'60'lı yılların başları, kapitalist gelişmeyle safları güçlenmiş, maruz kaldığı baskı ve sömürüye karşı hoşnutsuzluğu büyümüş olan işçi sınıfının mücadele sahnesine belirgin çıkışının yaşandığı dönemdir.

İkinci Dünya Savaşının öncesi ve sonrası, işçi sınıfı üzerindeki sömürünün sürekli yoğunlaştığı bir dönemdi. Buna karşılık işçi sınıfı, en ilkel demokratik haklar olan özgür sendika, grev ve toplu sözleşme vb. haklardan bile yoksundu. Yalnızca çok sınırlı ve grevsiz sendika hakkına sahipti. Artan sömürüye 1950'lerin ikinci yarısında işçi sınıfı, artan sendikalaşma hareketi ve grev hakkı talebiyle tepki gösterdi. Bayar-Menderes iktidarının devrilmesinin ardından, işçi sınıfının özgür sendika, grev ve toplu sözleşme hakkı, iş ve iş güvenliği, daha fazla ücret vb. iktisadi ve demokratik-siyasi talepleri yoğunlaştı ve bu temelde

sınıfın kendiliğinden mücadelesi güç kazandı. İşçi sınıfı hoşnutsuzluğunu ve istemlerini çeşitli biçimlerde ortaya koydu. Henüz grev hakkı yasallaşmadan çok sayıda fiili grev yaşandı. Bunlardan bazıları, örneğin KAVEL, politik bir nitelik kazanarak toplum ölçüsünde yankı uyandırdı. 150 bin işçinin katıldığı Saraçhane Mitinginde işçiler grev hakkı için genel grev tehdidinde bulundu. Militan işçi hareketinin ilk kıvılcımları olan bütün bu mücadeleler karşısında sermaye, çeşitli kısıtlamalarla da olsa grev ve toplu sözleşme hakkını tanımak zorunda kaldı. İktisadi ve çalışma koşullarına ilişkin taleplerin itilimiyle ilk anti-Amerikan siyasi çıkışlar da işçi sınıfından geldi.

Sonraki yıllarda işçi mücadeleleri yaygınlaştı. Büyük kentlerden taşraya yayıldı. İşçiler yasal mücadele ve eylemlerin yanısıra, keskinleşen çatışma koşullarında, çeşitli yasadışı eylemler, fabrika işgalleri vb. yaptılar. Polis ve askeri kuvvetlerle karşı karşıya kaldılar. 1965 Martında, Zonguldak'ta, binlerce kömür işçisinin iki şehit ve onlarca yaralı verdiği direnişte olduğu gibi, onları "Kahrolsun İktidar" militan sloganıyla karşıladılar.

İşçi sınıfının gelişen mücadelesi Amerikan tipi sendikacılığa karşı tepki ve muhalefeti de güçlendirdi. 1967 Şubatında kurulan ve hızla güçlenen DİSK böyle bir gelişmenin ürünü oldu.

1960'ların başından itibaren iktisadi ve demokratik-siyasi talep-lerle başlayan ve sürekli gelişip yaygınlaşan işçi hareketi, '60'lı yılların sonunda, doğrudan hükümeti ve parlamentoyu hedef alan büyük 15-16 Haziran Direnişiyle doruğuna ulaştı.

Türkiye işçi sınıfı, 1960 sonrasının sosyal hareketliliği içinde, iktisadi ve demokratik-siyasi talepleriyle

ve çeşitli militan eylemleriyle mücadele sahnesine ilk çıkan devrimci sınıf oldu. Hızlı bir kapitalist gelişmenin yaşandığı Türkiye toplumunun öncü devrimci sınıfı olduğunu, kendiliğinden çıkışlarıyla ortaya koydu.

Ne var ki, işçi sınıfının gelişip yaygınlaşan eylemi bir çok defa politik görünüm ve biçimler kazanıp sosyalizm özlemi sınıfın ileri kesimlerinde yaygınlaşsa da, kendiliğinden sınıf hareketi olma niteliğini aşamadı. Zira işçi sınıfı, kendiliğinden harekete bilinçli bir ifade kazandırarak onu siyasal sınıf hareketi düzeyine çıkartacak ve siyasal iktidar hedefine yöneltecek öncü devrimci partisine kavuşamadı. Bu temel eksikliğin doğrudan bir sonucu olarak, aynı yıllarda doğup sınırlı bir gelişim yaşayan demokratik köylü hareketini ve güçlü boyutlar kazanan küçük-burjuvazinin demokratik anti-emperyalist hareketini belirli ölçülerde etkilese de kendi önderliği altında birleştirip kendi devrimci siyasal iktidar mücadelesinin dayanakları haline getiremedi. Dolayısıyla da bağımsız politik sınıf kimliği kazanamayan işçi sınıfı, değişik kesimleriyle, çeşitli gerici, reformist ve kısmen revizyonist siyasal güçlerin dayanağı ve eklentisi olarak kaldı.

Kapitalist gelişme ve bunun kırsal kesimdeki sonuçları köylülüğü de hareketlendirdi. 1960'ların ortalarından itibaren ülkenin değişik yerlerinde toprak talebi yükseldi. Yer yer köyüler toprakları işgal ettiler. Demokratik köylü hareketi, toprak talep eden yoksul köylülükle sınırlı kalmadı. Uluslararası ve yerli tekellerin artan sömürüsü, bir çok yörede küçük üreticileri baskı ve sömürüye karşı kitlesel eylemlere itti.

1960'lı yılların toplumsal hareketliliği içinde, özel-

likle 1965'den itibaren olmak üzere, şehir küçük-burjuvazisi -bu arada gençlik- etkili bir politik güç olarak sahneye çıktı. Emperyalizme bağımlı kapitalist gelişme, artan kapitalist baskı ve sömürü, geniş küçük-burjuva yığınlarda öfkeye ve protestolara yolaçtı. Anti-emperyalist kitle gösterileri ve "Bağımsız ve Demokratik Türkiye" sloganı, en geniş katılımı ve militan desteği şehir küçük-burjuvazisinden, özellikle de öğrenci gençlikten ve aydınlardan gördü. Küçük-burjuvazinin anti-emperyalist demokratik hareketi, işçi sınıfının politik iktidar mücadelesi için önemli bir yedek olabilirdi. Fakat işçi sınıfının politik bağımsızlıktan ve devrimci sınıf partisinden yoksun olduğu koşullarda, küçük-burjuvazinin anti-emperyalist demokratik hareketi, işçi sınıfı ve sosyalizm adına hareket eden, gerçekte ise sınıf ve sosyalizm perspektifinden çok uzak küçük-burjuva radikal ve küçük-burjuva reformist siyasal akımların toplumsal dayanağı oldu. Son tahlilde reformist hareketin siyasal yörüngesinde kaldı.

Aynı yıllar, Kürt aydınlarının önderliğinde Kürt küçük-burjuvazisinin ve kısmen köylülüğünün desteklediği demokratik Kürt ulusal hareketinin de geliştiği bir dönem oldu.

•

Türkiye'de sol hareket, 1960 sonrasında çok hızlı bir gelişme yaşadı. Oysa 1951 TKP tevkifatından 1961 Şubatında TİP'in kuruluşuna kadar, açık ya da gizli sözü edilebilir sol bir parti veya grup ortaya çıkmamıştı.

1960'lar Türkiye'sinde sol hareketin hızlı gelişimi, devrimci fikirlerin ve devrim ve sosyalizm adına hare-

ket etmek iddiasındaki çeşitli siyasal akımların oluşumu vb., bütün bu ideolojik-politik oluşum ve gelişmeler, ancak daha önce sözü edilen sınıf mücadeleleri ve devrimci sınıf kaynaşmaları zemini üzerinde kavranabilir. Ne var ki, 1960 sonrasının sol ideolojik-politik oluşumlarını kavrayabilmek için bu kadarı yeterli değildir. O dönem Türkiye'sinin politik ortamına ve genel ideolojik koşullarına da değinmek gerekiyor. O dönem Türkiye'nin politik ortamının en önemli yönü, sınıf kaynaşmalarının doğrudan baskısıyla ortaya çıkmış kısmi demokratik hak ve özgürlüklerdir. Bu, geleneğinde köklü bir icazet anlayışı olan Türkiye sol hareketinin yeni oluşumları için uygun bir politik ortam oluştuyordu.

İdeolojik koşullara gelince, sorunun bu yanı özel bir önem taşıyor. Zira 1960'ların sol akım ve grupları, gerek Cumhuriyet sonrası ideolojik birikimlerin, gerekse 1960'ların uluslararası ideolojik akımlarının doğrudan damgasını taşır.

Cumhuriyet sonrası ideolojik birikim denilince ilk akla gelen, Şefik Hüsnü TKP'sidir. Bu parti, bütün bir tarihi boyunca liberal sol bir çizgi izlemiş, bazı araştırmacıların deyimiyle Kemalist hareketin sol bir eklentisi olarak kalmıştır. İşçi sınıfının siyasal mücadelesinin bütün temel meselelerinde sağ oportünist, sınıf işbirlikçisi bir tutum izlemiş, bunun teorisini yapmış, pratiğini yaşamıştır. Bütün bunlar olumsuz bir ideolojik birikim yaratmış ve 1960 sonrasının sol akımları bu birikimden derinden etkilenmişlerdir.

1960 sonrasının sol akımlarını etkileyen bir başka ulusal ideolojik kaynak, resmi ideoloji olan Kemalizmin sol yorumudur. Bu etki doğrudan olduğu kadar, TKP'nin ideolojik mirasının bir ürünü olarak, özellikle bu ikinci yolla yaşanmıştır. Mihri Belli ve Hikmet

Kıvılcımlı gibi eski TKP'liler, bunun teorisyeni ve taşıyıcısı olmuşlardır. 1960'larda artan emperyalist baskı ve sömürü, özel tekeli sermayenin güçlenmesi, bunun özellikle küçük-burjuva yığınlarında ve aydınlarında yarattığı tepki ve öfke, "sol" Kemalizmi güçlendirmiş, kemalist ordu, kemalist devletçilik, kemalist bağımsızlıkçılık vb. gerici ideolojik düşünceler, küçük-burjuva aydınlarının temel "sol" tezleri ve çözüm önerileri haline gelmiştir.

Dönemin uluslararası ideolojik koşullarına gelince, doğal olarak ilk akla gelen kruşçevci modern revizyonizmin dünya komünist ve işçi hareketinde yarattığı büyük tahribat ve kazandığı büyük güçtür. Modern revizyonizmin güçlü ideolojik etkisi 1960 sonrası Türkiye'sinde de yaşandı; bu, geçmiş sol hareketin olumsuz teorik mirasıyla birleşerek ona daha güçlü bir temel, daha kapsamlı bir etki alanı sağladı. Dönemin iki ana akımı TİP ve MDD'nin bütün temel ideolojik-siyasi tezleri modern revizyonizmden kaynaklanmaktaydı.

1960 sonrasında, uluslararası planda belirginleşip etkinlik kazanan bir diğer ideolojik akım ÇKP merkezli maoculuktur. Kruşçevci modern revizyonizmle çelişki ve çatışmalarına marksist-leninist bir ideolojik görünüm kazandırmayı başaran ÇKP, Uluslararası Komünist Hareketin modern revizyonizme karşı mücadelesini zaafa uğrattı. Bir yandan dünya işçi hareketine popülist ideolojik etkiler taşırken, öte yandan özellikle geri ülkelerin köylülüğe ve küçük-burjuvaziye dayalı devrimci hareketlerine güçlü bir ideolojik dayanak oldu.

Aynı dönem, dünya ölçüsünde maceracılığın da belirli bir güç kazandığı, yanısıra, özellikle Latin Amerika ülkelerinde, küçük-burjuva popülist anti-

emperyalist hareketlerin hızla yayıldığı, ideolojik etkilerini uluslararası planda duyurduğu bir dönemdi. Gerek maoculuğun, gerekse Latin Amerika kökenli küçük-burjuva ihtilalciliğinin ideolojik etkileri, 1968 sonrası Türkiye'sinde ve özellikle gençlik hareketinin önder kadroları arasında kendini gösterdi.

Bununla birlikte 1960'lar Marksist-Leninist klasiklerin Türkçeye çevrildiği yıllardı. Devrimci kitle mücadelelerindeki gelişmeler, özellikle de işçi sınıfının gelişen militan hareketi, sosyalizme yaygın bir sempati ve Marksist-Leninist fikirlere büyük bir ilgi yaratmıştı. Fakat gerek ülke sol hareketinin olumsuz ideolojik mirası, gerekse modern revizyonizmin büyük ideolojik tahribatının Türkiye'ye etkisi, işçi sınıfının Marksist-Leninist politik hareketinin doğup gelişmesini engelledi.

•

Sonraki yıllarda ilerici, devrimci hareketin tüm güçlerinin toplandığı bir mihrak haline gelen TİP, 1961 Şubatında kuruldu. Bir grup sendikacı tarafından kurulan TİP, kendiliğinden işçi hareketinin bir ürünüydü ve burjuva reformist bir platformdaydı. Önceleri sosyalizmden bile söz etmeyen "sosyal adaletçi" bir partiydi.

Dönemin ilerici aydınlarının katılımıyla belirli bir fikri canlılık kazanmaya başlayan TİP, ilk olarak 1965'lerde sosyalizmden söz etmeye başladı ve kendini "işçi sınıfının sosyalist partisi" ilan etti. Gerçekte ise ne işçi sınıfının partisiydi, ne de sosyalistti. TİP, reformist, parlamentarist bir partiydi. Parlamenter yoldan sosyalizme barışçı geçişi savunuyordu. Yasal mücadeleyi ve örgütlenmeyi temel alıyordu. TİP

yönetimi militan devrimci kitle mücadelelerine "provakasyon olur" gerici-pasifist mantığıyla karşı çıkıyordu.

•

TİP'le aynı dönemde, Aralık 1961'de doğan ve sol etiket taşıyan bir başka akım, YÖN Hareketiydi. Doğan Avcıoğlu'nun önderlik ettiği YÖN Hareketi, kendini, Kemalizmin çağdaş yorumcusu olarak görüyor ve "günün gerçeklerine uygun" bir yeni devletçilik anlayışını savunuyordu. Orta sınıf aydınlara dayanan YÖN Hareketi, düşündüğü çözümün gerçekleşme yolunu "kemalist ordu"ya dayalı bir askeri darbeye görüyordu. Yön Hareketi, emperyalizme bağımlı kapitalist gelişmeye orta sınıf aydınlarının duyduğu burjuva milliyetçi tepkinin bir ifadesi idi. 1960-65 döneminde ilerici aydın kesiminin önemli bir bölümünü ideolojik açıdan etkiledi. TİP içi ayrışmada MDD kanadının başını çekenler, başlangıçta YÖN Hareketi içinde mevzilenmişlerdi ve ideolojik platformları çakışmasa da bir çok önemli meselede görüşleri çakışıyordu. "Kemalist devrimleri tamamlama", "kapitalist olmayan kalkınma yolu", burjuva milliyetçiliği, cuntacılık vb. bunların başlıcalarıydı.

•

1965'te doğan, sonraki yıllarda CHP'ye hakim olan, Türkiye toplumunun son yirmi yıllık siyasal yaşamında özel bir yer tutan ve bu özel yerini de daha çok işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların devrimci muhalefetini "sol" bir demagojiyle düzenin

sınırları içine hapsedip eritmeye ve devrimci-demokrat hareketi ideolojik-siyasal açıdan değişik ölçülerde etkilemeye borçlu olan burjuva reformist hareket, 1960'ların bir başka akımıydı. Bu hareketin lideri Ecevit, artan kapitalist gelişmenin sınıf çelişkilerini keskinleştirdiğini, sosyal problemleri artırdığını, böylece Türkiye toplumunu devrim ve komünizm tehlikesi ile karşı karşıya bıraktığını bunu engellemenin ise "ortanın solu" politikasından geçtiğini söylüyordu. Artan sınıf çelişkilerini yumuşatmaya, hızlı kapitalist gelişmenin aşırılıklarını törpülemeye dönük öneriler, burjuva reformist hareketin programının esasını oluşturuyordu. Bu yönüyle, tekeli sermayenin sınırsız ekonomik gücü ve siyasi tekeli karşısında, orta sınıf özlemlerini dile getiriyordu. Fakat burjuva reformist hareketin asıl gücü, kendi programını sol bir demagojiyle süsleyerek işçi sınıfının, köylülüğün ve küçük-burjuvazinin sola açılan kesimlerinin desteğini almaktan geliyordu. 1960 sonrasının devrimci sınıf kaynaşmaları ve bu temelde TİP'in artan etkisi, burjuva reformist hareketin şekillenişinde özel itici bir rol oynamıştır.

•

Devrimci kitle hareketlerindeki gelişme ile, TİP'in kendini işçi sınıfının sosyalist partisi ilan etmesi ve "Demokrasi, Bağımsızlık ve Sosyalizm" şiarını benimsemesi, aynı döneme rast geldi. TİP 1965'lerde ilerici, demokrat, devrimci hareketin toplanma ve örgütlenme merkezi haline gelmişti. 1965'deki kısmi seçim başarısı da bunun ürünüydü. DİSK aracılığıyla işçi sınıfı üzerinde, FKF (Fikir Klüpleri Federasyonu) aracılığıyla gençlik üzerinde kayda değer bir etkisi

vardı. Ne var ki, tüm sol hareketin toplanma merkezi olması, TİP'in ideolojik ve sınıfsal heterojenliğinin de ifadesiydi. Reformist-parlemanterist çizginin zorunlu kıldığı popülizm, bu yönünü ayrıca beslemişti. 1960'ların ikinci yarısında gelişip yaygınlaşarak güçlenen devrimci kitle mücadelesinin sorunları ve baskısı, bunun yanısıra bazı önemli, uluslararası olaylar, TİP'in ideolojik-sınıfsal heterojenliğini ayrıştırmaya başladı.

Aybar'ın liberal sosyalizmi, Aren-Boran grubunun modern revizyonist çizgisi, M.Belli'nin cuntacı-milliyetçi MDD'ciliği, sonradan bu sonuncusundan doğan Maocu PDA, Guevaracı THKP-C vb., hepsi TİP'in iç ayrışmasından doğdular.

İlk büyük ayrışma ve kutuplaşma TİP yönetimi ile MDD muhalefeti arasında oldu. TİP-MDD çatışması olarak bilinen bu olay, son yirmi yıllık devrimci hareketi derinden etkiledi ve ideolojik etkileri bugüne kadar yaşadı. Türkiye'de hakim olan kapitalizm mi, feodalizm mi? gündemde olan sosyalist devrim mi, milli demokratik devrim mi? konuları etrafında sahte bir Marksist görünümle süren tartışmanın her iki tarafı da revizyonist bir konumdaydı. Gerçekte çatışma burjuva parlamantarizmi ile ordu darbeciliği arasındaydı. Her iki akım da modern revizyonizmden ve geçmiş sol hareketin sağ oportinist mirasından besleniyordu.

Birincisi, parlamenter yoldan barışçı mücadeleyle iktidarın ele geçirilmesi temelinde sözde bir "sosyalist devrimi" savunuyordu. Yani bir tür burjuva sosyalizmini. İkincisi, orduya dayalı devlet darbesi yoluyla sözde bir milli demokratik devrimi savunuyor, sosyalizmi ise uzak bir geleceğin sorunu olarak görüyordu. Birincisi, sözde işçi sınıfı öncülüğünü savunuyordu.

Fakat bu, bazı sendika yöneticileri aracılığıyla kendiliğinden işçi hareketi üzerinde belirli bir etki kurmak çabasından öteye bir anlam taşımıyordu. İkincisi, işçi sınıfı öncülüğünü lafta bile savunmuyordu. Kısacası, her iki akımın, Marksizm-Leninizm ve işçi sınıfının devrimci siyasal sınıf platformuyla en ufak bir ilgileri yoktu. TİP-MDD çatışması, proleter sosyalizmi açısından hiç bir şey ifade etmeyen, burjuva sosyalist klikler arası bir çatışmaydı.

Bununla birlikte, daha önce de belirtildiği gibi, bu çatışma, devrimci hareketin sonraki dönemini derinden etkilemesi açısından önemlidir. Bu etki bütünüyle olumsuzdur. 1970'lerin tüm radikal devrimci siyasal örgütleri, bu çatışmanın MDD kanadından kök almışlar ve ideolojik etkilerini de değişik ölçülerde yaşamışlardır. Her ne kadar MDD teorisyenlerinin darbeci-reformist çizgileri kısa zamanda reddedilmişse de, küçük-burjuva teorisi ve programı uzun yıllar etkisini sürdürmüş, 1970'lerde Maoculukla birleşip daha sistematik bir temele de kavuşunca, proletaryanın sosyalist platformunun ve Leninist sınıf partisinin yaratılmasının büyük bir engeli haline gelmiştir.

*

Bizde TİP-MDD ayrışmasının MDD kanadının bir varyasyonu olarak doğan devrimci küçük-burjuva popülizmi, gerçekte çağdaş uluslararası bir akımdır. İkinci Dünya Savaşından sonra yaygınlık kazanmıştır. Emperyalist sömürünün yıkıma uğrattığı küçük-burjuvazinin ve köylülüğün devrimci başkaldırısının ifadesidir. Asya ve Afrika ülkelerinde daha çok köylülüğe dayalı ve ulusal kurtuluşçu

niteliktedir. Latin Amerika ülkelerinde ise daha çok küçük-burjuvaziye dayalı anti-emperyalist demokratik nitelik taşır. Fakat çağımızın proleter devrimleri çağı olmasını belirleyen olgular, halkların sosyalizm isteği ve sosyalizmin halklar nezdinde özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası kazandığı büyük prestij, küçük-burjuva popülizminin Marksizm ve sosyalizm adına ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Çin, Vietnam ve Küba devrimleri, bu çağdaş akıma özel bir güç ve itilim kazandırmıştır. Maoculuk, Kastroculuk, Guevaracılık bunun değişik biçimleri olmuşlardır. 1960'larda, modern revizyonizmin devrim düşmanı konumuna duyulan tepki ve ÇKP'nin modern revizyonizme karşı görünüşteki mücadelesi, küçük-burjuva popülizminin Maocu biçimine, özellikle Asya ülkelerinde güç kazandırmıştır. Benzer gelişme, Küba devriminin etkisiyle de birleşerek Latin Amerika ülkelerinde Kastroculuk, Guevaracılık açısından olmuştur.

Devrimci küçük-burjuva popülizminin başlıca ideolojik özellikleri, ulusal demokratik devrimi mutlaklaştırması, sosyalizmi uzak ve belirsiz bir hedef şeklinde görmesi, proletaryanın tarihsel rolünün kavranamamasının da bir parçası olarak, devrimde işçi sınıfının öncülüğünü reddetmesi ya da bunu "ideolojik önderlik" düzeyine indirgemesidir. Devrimci küçük-burjuva popülizmi, kendi siyasal sınıf perspektifini (devrimci demokrasi ya da küçük-burjuva sosyalizmi) işçi sınıfının siyasal sınıf perspektifi (proleter sosyalizmi) olarak sunar. Felsefi temeli diyalektik ve tarihsel materyalizm değil, kaba materyalizmle gizlenen felsefi idealizmdir. Bu kendini en çarpıcı şekilde, sosyalizm sorununu maddi temelin-den, işçi sınıfından kopuk ele alıfta gösterir. Latin

Amerika kökenli olanlarında, ek olarak, toplumsal tarihsel koşullardan ve toplumda süren sınıf mücadelesinin nesnel koşullarından kopukluk olarak ifadesini bulur. Maceracı, iradeci devrim ve mücadele anlayışı bunun ürünüdür.

•

Türkiye'de 1968'lerde şekillenmeye başlayan devrimci küçük-burjuva popülizmini yakından incelemenin ve doğru değerlendirmenin büyük bir önemi var. Zira daha önce de söylendiği gibi, bu akım Türkiye devrimci hareketinin son 20 yılına damgasını vurmuştur ve ideolojik-siyasal etkinliği ile bugüne dek yaşamıştır. Türkiye proletaryasının sosyalist sınıf platformunu ve Leninist sınıf partisini yaratmak çabasındaki Türkiye'li komünistler, devrimci küçük-burjuva popülizmiyle köklü bir hesaplaşmaya girmeden, onun tarihsel olarak en etkin biçimlerinden biri olan Maoculuğun tüm etkilerinden arınmadan, bu görevin üstesinden gelemezler.

Ülkemizin küçük-burjuva devrimci popülist akımları, 1960'ların ikinci yarısının, özellikle 1968 sonrasının toplumsal siyasal koşullarının ürünüdür. 1960'ların ikinci yarısı, işçi sınıfı ve şehir küçük-burjuvazisinde dikkate değer bir siyasal hareketleniş yıllarıdır. İşçi sınıfının kendiliğinden hareketi, büyük şehirlerden Anadolu'nun diğer illerine yayılmış, iktisadi taleplerle giriştiği eylemler çoğu kere siyasal nitelikler kazanmıştır. Fakat buna rağmen, gerek modern revizyonizmin dünya komünist ve işçi hareketinde yarattığı tahribat, gerek geçmiş sol hareketin ideolojik mirası ve bu mirası 1960'lar Türkiye'sine taşıyan TİP ve MDD teorisyenlerinin ideolojik etkinliği, gerekse de

siyaset sahnesine çıkan şehir küçük-burjuvazisinin siyasal etkinliği, Türkiye işçi sınıfı hareketinin kendi bağımsız siyasal sınıf platformuna ve komünist sınıf partisine kavuşmasını engellemiştir. Proleter sosyalist gelişmenin ideolojik etkeni olabilecek aydınların önemli bir kısmı MDD'ci popülist ideolojinin etkisine girmişlerdir. Geriye kalanı ise liberal sosyalist ya da modern revizyonist akımlara katılmışlardır.

Aynı yıllar şehir küçük-burjuvazisinin, özellikle de aydınlar ve öğrencilerin siyasal hareketleniş yıllarıdır. Şehir küçük-burjuvazisi etkili bir demokratik anti-emperyalist siyasal güç olarak sahnededir. İşte 1960'ların ikinci yarısında, MDD hareketini ve ondan doğan devrimci popülist hareketi güçlü ve etkili kılan, bu toplumsal siyasal ortamdır.

*

M. Belli önderliğindeki MDD Hareketi, başlangıçta YÖN Hareketinin bir unsuruydu ve ideolojik yakınlıkları vardı. Zaten YÖN Hareketi ideologu D.Avcıoğlu'nun da kendine göre bir MDD teorisi vardı. Aynı dönemde bir başka MDD'ci klik mülteci TKP idi ve teorisyeni Zeki Baştımar'dı. Aralarında belirli siyasal farklılıklar sözkonusu olsa da bu üç mihrakın ideolojik özü aynıydı.

Kitle mücadelesindeki, özellikle gençlik mücadelesindeki hızlı gelişme ve devrimleşmeye pasifist-parlamentarist TİP yönetiminin cevap verememesi, cevap vermek bir yana, "provakasyon olur" gibi gerici-pasifist düşüncelerle bu mücadeleyi engellemeye çalışması, M.Belli'ye TİP içi muhalefet için uygun bir fırsat verdi. *Türk Solu* dergisi çevresinde odaklaşan muhalefetiyle gelişen anti-emperyalist devrimci

gençlik eylemi üzerinde ideolojik-siyasal etkinlik kurmaya çalıştı ve bunu "geniş cephe" tezi ve MDD teorisiyle yaptı. Bir hayli de başarılı oldu. Dönemin gençlik liderlerinin büyük bir bölümü -ki bunlar sonradan, devrimci küçük-burjuva popülizminin temsilcisi THKP-C, THKO ve TKP-ML'nin kurucuları oldular- MDD çizgisinde, MDD felsefesiyle eğitildiler. Mihri MDD Hareketinin amacı küçük-burjuvazinin devrimci kitle eylemini geliştirip güçlendirmek değil, kendi dışında varolan bu eylemi cuntacı girişimlerine dayanak yapmaktı. "Ordu-Gençlik Elele Milli Cephede" sloganı ve Kemalizmin gençlik içinde propagandası bu amaca dönüktü.

Devrimci kitle mücadelesinin gelişimi ve bilimsel sosyalizmin en genel bilgilerinin edinilmesiyle birlikte, MDD Hareketi kendi içinde ayrıştı. Mihri Belli çevresi ve D.Perinçek' in PDA grubu küçük-burjuva reformist kanadı, daha sonra THKP-C ve THKO şeklinde örgütlenecek olan çevreler ise küçük-burjuva devrimci kanadı oluşturdu. Bu kanada daha sonra PDA'dan kopacak olan TKP-ML hareketi katıldı.

*

1968'lerde ideolojik şekillenme sürecine giren devrimci küçük-burjuva popülizmi, 1970 başlarında örgütsel biçimler kazanmaya başladı. Çağdaş tüm benzerleri gibi sosyalist olduğu ve proletarya adına hareket ettiği iddiasındaydı. Gerçekte ise savunduğu sosyalizm anlayışı, bir tür küçük-burjuva sosyalizmiydi ve sosyalizm terimi bile fazla kullanılmıyor, kullanılmak bir yana, devrim aşaması gerekçe gösterilerek yasaklanıyordu. Vazgeçilmez şiarı "Demokrasi ve Bağımsızlık"tı. İşçi sınıfının tarihi rolünün kavra-

namaması, bunun bir ürünü olarak işçi sınıfının devrimde önderliğinin reddi, "ideolojik önderlik" tezi, sosyalizm perspektifinden yoksunluk, bu akımın esas ideolojik niteliği idi. Devrimci küçük-burjuva popülizmi, son 10-15 yılda ciddi değişimler yaşadı, ama bu ideolojik öğeler değişik saflarda değişik ölçülerde olmak üzere sürdü. Türkiye işçi sınıfının sosyalist sınıf platformunu ve partisini yaratmanın önündeki büyük ideolojik engeller oldu.

Devrimci küçük-burjuva popülizmi, TİP'in burjuva-liberal, M.Belli'nin darbeci-reformist MDD Hareketi karşısında, küçük-burjuva ihtilalciliğini temsil etmek açısından ileri ve olumlu bir hareketti kuşkusuz. Fakat proletaryayla, proleter sosyalizmiyle, marksist-leninist dünya görüşüyle ilgisinin olmadığı, teorisi ve programıyla küçük-burjuva bir konumu ifade ettiği de bir gerçektir. Marksizme belirli bir yakınlığı vardı; bunda samimiydi de. Ne var ki, bu yakınlık yalnızca duygusal nitelikteydi. Gerçekteyse, örneğin Mahir Çayan'ın bütün teorik çabası Leninizmin özellikle geri ülkeler devrimi açısından geçersizliğini kanıtlamaya dönüktü. Aynı şeyi, "Mao Zedung Düşüncesi"nin en radikal biçimini savunarak İ.Kaypakkaya yapmaya çalıştı. THKO'ya gelince, o terminolojide bile Marksizme çok uzak bir hareketti. THKP-C ve THKO, teori ve pratikleriyle daha çok, şehir küçük-burjuvazisinin toplumsal-siyasal konumunun ifadesiydiler. Latin Amerika ülkelerindeki devrimci küçük-burjuva popülizminin Türkiye'deki örnekleri sayılabilirler. TKP-ML ise teori ve pratiği ile daha çok köylülüğün yoksul kesimlerinin toplumsal-siyasal konumunun bir ifadesiydi. Asya kökenli devrimci köylü hareketlerinin, özellikle de Maoculuğun, onun özel bir biçimi olan Çaru Mazumdarıcılığın Türkiye'de-

ki bir benzeriydi.

Devrimci küçük-burjuva hareketler ilk ideolojik köklerini MDD Hareketinden alsalar da, ideolojik-siyasi şekillenişleri MDD Hareketini çok aşar. M.Belli'nin cuntacı-reformcu yolunu farkedip ondan koptukları ölçüde, çağdaş devrimci popülist akımların etkisi altına girdiler. Maoculuk, Guevaracılık, Kastroculuk bu hareketlerin devrim, örgütlenme ve mücadele anlayışlarını belirledi. Temel teorik sorunlarda, özellikle çağ tahlillerinde, modern revizyonizmin, ülke tahlillerinde ise daha çok geçmiş sol hareketin ideolojik etkisi altında idiler. Felsefi açıdan bu akımlar idealist bir konumdaydılar. Sosyalizmi maddi-toplumsal temeli olan işçi sınıfından koparıyor, "ideolojik önderlik"i teorileştiriyor, sınıf mücadelesine ve devrim sorununa iradeci bir tarzda yaklaşıyorlardı vb.

"71 Devrimci Hareketi" olarak adlandırılan devrimci popülist akımlar genellikle "revizyonizmin günahının bir kefareti" olarak değerlendirilmiştir. Bu kefarete teorisi, gerçeği yalnızca bir ölçüde ve yalnızca bir yönüyle ifade ediyor. Bu tipik küçük-burjuva sınıfsal-siyasal olgunun toplumsal maddi koşullarını değil, yalnızca subjektif koşullarını -bunu bile tamamiyle değil- yansıtıyor. Bu nedenle çok yetersiz, tutarsız ve bir bakıma idealist bir değerlendirmedir. Hiç bir tipik siyasal olgu, belirli toplumsal koşullar üzerine oturtulmadan açıklanıp değerlendirilemez. Sorunun böyle ele alınışı, devrimci küçük-burjuva popülizminin eleştirilmesini sınırlamış, özellikle onun sınıfsal niteliğine, ideolojik, felsefi köklerine yönelik eleştiriyi zayıflatmıştır. Bu nedenle TDKP, THKP-C/ML hareketi ve Marksizme yönelmek isteyen diğer bazı gruplar, işçi sınıfının tarihsel rolü, devrim-

de öncülüğü, sosyalizm perspektifi vb. konularda küçük-burjuvazinin devrimci-demokrat platformunu aşamadılar ve tüm çabalara rağmen, Türkiye işçi sınıfının proleter sosyalist platformu ve partisi yaratılamadı.

15-16 Haziran İşçi Direnişi alabildiğine uyarıcı ve eğiticiydi. Bu görkemli işçi başkaldırısı, yalnızca işçi sınıfını parlamenter hayallerle oyalayan, barışçıl geçiş safsatalarıyla işçi sınıfını edilgen ve etkisiz bir güç haline getirmeye çalışan, yasaları aşan her eylemi provakasyon mantığıyla yasaklayan sözde "sosyalist devrim" tezi savunucusu Aren-Boran revizyonizmine değil; işçi sınıfının tarihsel rolünü gözardı eden, devrimde önderliğini reddedip "ideolojik önderlik" tezini geliştiren, ülkedeki kapitalist gelişmenin düzeyini ve onun yarattığı Türkiye sanayi proletaryasının ulaştığı nitel ve nicel gücü görmezlikten gelen, işçi sınıfı önderliğinde emekçi sınıfların devrimci mücadelesi yerine orduya dayalı cuntasal çözümleri ya da bir grup öncü savaşçının kısır eylemini koyan MDD kampına da büyük bir darbeydi. Buna rağmen, devrimci popülist akımlar bildikleri yolda yürüyüp bunun teorisini sistemleştirdiyse, bunun oportünist günahların kefareti olmaktan öte nedenleri olsa gerektir. Yine 1971 yenilgisinin derslerine ve 1970'li yıllarda işçi sınıfının ulaştığı nicel ve nitel düzeye ve de güçlü ve yaygın işçi mücadelelerine rağmen küçük-burjuva sınıf perspektifi aşılmasaydı, bunun da ideolojik koşullarla içiçe amandan öte nedenleri olmalıdır kuşkusuz.

1968-70 döneminde ideolojik şekillenmelerini tamamlayıp ardından belirli örgütsel yapılarda cisimleşen devrimci popülist akımlar, 12 Mart faşizminin terörüne yiğitçe direndiler, fakat maceracı devrim ve

mücadele anlayışlarının kaçınılmaz bir sonucu olarak yenilip dağıldılar.

•

12 Mart askeri faşist darbesi ve 12 Mart rejimi, 1960'ların sosyo-politik gelişmelerinin doğrudan bir sonucudur. Türkiye toplumundaki devrimci sınıf hareketlenmelerine ve devrimci demokrat siyasal oluşum ve gelişmelere karşı şiddetli bir karşı-devrim saldırısının ifadesidir. Sermaye düzeninin silahlı sadık bekçileri durumu, "sosyal gelişme ekonomik gelişmeyi aşmıştır, gerekli tedbir alınmalıdır", şeklinde değerlendirdiler. emperyalist mihrakların ve tekelci burjuvazinin direktifiyle gereğini yaptılar.

12 Mart , devrimci kitle mücadelelerinin, işçi sınıfının zayıflamış iktisadi mücadelesi dışında, durdurulduğu; toplumun ilerici, devrimci güçleri üzerinde yoğun ve sistemli bir baskı ve terörün uygulandığı; mücadelelerle kazanılmış çeşitli hak ve mevzilerin önemli ölçüde yok edildiği bir dönem oldu. Devrimci küçük-burjuvazinin kitlelerden kopuk ihtilalci eylemi bu dönemde kanla bastırıldı, örgütlenmeleri yok edildi. Küçük- burjuva kitleler terörle sindirildi, hareketsizliğe itildi. İşçi sınıfı ekonomik haklar uğruna zayıf da olsa, belirli bir kıpırdanışı sürdürdü. 1971 yılında yapılan 78 greve 11.000, 1972 yılında 48 greve 15.000 ve 1973 yılında 55 greve 12.000 işçi katıldı.

•

1974 yılı, devrimci sınıf hareketlerinde ve bu temel üzerinde Türkiye Devrimci Hareketinde yeni, 1960'la-

ra göre her bakımdan ileri bir dönemin başlangıcıdır. 1974-1980 yıllarını kapsayan ve 12 Eylül askeri faşist darbesi ile sonra eren bu dönem, devrimci hareket açısından, 1960'ların izlerini belirgin bir şekilde taşıyan ve 12 Eylül sonrasındaki yıkım ve dağılmayı belirleyen unsurları içeren bir dönemdir. Bu nedenle ki, bu dönemi titizlikle değerlendirip doğru kavramak özel bir önem taşımaktadır.

Sınıf çelişki ve çatışmalarının keskinleşip sertleşmesi, bunun doğrudan bir ifadesi olarak devrimci kitle eylemlerinin Türkiye tarihinde görülmedik boyutlar kazanması ile karakterize olan bir dönemdir bu. Burjuva reformist, modern revizyonist, devrimci popülist ve bu sonuncusundan süreç içinde farklılaşarak oluşan Marksizm yönelimli bir çok parti, grup ve hareketin her biri, ideolojik-siyasi platformlarına ve sınıfsal konumlarına uygun rollerini oynayarak bu dönemde gelişip güçlendiler.

12 Mart döneminin baskı ve terörü, bu ortamda artan kapitalist sömürü, yığınların hoşnutsuzluğunu geliştirip biriktirmişti. Ecevit önderliğinde CHP'ye hakim hale gelen burjuva reformist hareket aracılığıyla yozlaştırılıp parlamentoya kanalize edilmeye çalışılan bu birikim, reformizmin tüm etkinliğine ve başarısına rağmen hızla devrimci kitle eylemlerine dönüştü. İlk hareketler işçi sınıfı saflarında ve öğrenci gençlikte başladı.

*

12 Mart döneminde zayıflayan, fakat buna rağmen süren işçi sınıfının iktisadi eylemi, 1974'lerde, kendini yaygın grevler olarak yeni bir güçle ortaya koydu. 1973 yılında 55 işyerinde 12 bin işçi grevdeydi. 1974

yılında işyeri sayısı 100'ü, greve katılan işçi sayısı 30 bini aştı. Bu nicel artışla kıyaslanmayacak bir militan mücadele havası hakimdi işçi sınıfına. Nitekim, özellikle İstanbul'da olmak üzere, çeşitli büyük kentlerde değişik vesilelerle gerçekleşen miting ve anti-faşist protesto gösterilerine işçi sınıfının etkili kitlesel katılımı bunun bir göstergesiydi. İşçi sınıfının ekonomik haklar ve demokratik-siyasal istemler uğruna mücadelesi ekonomik grevlerin yanısıra, DGM Direnişi, 1 Mayıs gösterileri, 20 Mart faşizmi protesto direnişi, Tarih ve Tekel Direnişleri, Adana'da yaşanan mahalli siyasi grevler, Maden- İş Genel Başkanının öldürülmesini protesto siyasi direnişi ve gösterisi vb., büyük ve toplum ölçüsünde yankılanan, geniş küçük-burjuva yığınlarını etkileyip ardından sürükleyen eylemlerde belirgin ifadesini bularak gelişip güçlendi, ülke düzeyinde yaygınlaştı. 12 Eylül faşist darbesinin yaşandığı 1980 , işçi sınıfı hareketinin ileri boyutlar kazandığı bir yıldır. Sıkıyönetime rağmen bu yılın ilk 9 ayında 360 işyerinde 54 bin işçi greve çıkmıştı ve onbinlercesi grev hazırlığındaydı. Ayrıca çok sayıda grev hükümet kararıyla ertelenmiş, 100 bini aşkın işçinin grev hakkı fiilen gaspedilmişti. İktisadi nedenlerle başlamış olsa da, sıkıyönetimin ve hükümetin kaba ve keyfi müdahaleleri bu grevlere siyasi bir ton kazandırmıştı. Özellikle Adana bölgesindeki grevlerde siyasi etkenler de rol oynamaktaydı.

'70'lerin ikinci yarısının işçi sınıfı hareketi, '60'ların işçi sınıf hareketinden her açıdan daha ileri idi. Nicelik ve yaygınlık açısından olsun, bilinç ve tecrübe açısından olsun, sendikal örgütlülük düzeyi açısından olsun bu böyleydi.

Bütün bunlara rağmen işçi hareketi kendiliğın-

denci karakterden kurtulamadı. Bağımsız siyasal sınıf hareketi düzeyine çıkamadı. Sınırlı bazı gelişmeler hariç, bütünüyle reformizmin ve revizyonizmin ideolojik etkisinde ve örgütsel denetiminde kaldı. Modern revizyonist hareketin özel rolü ve çabası ile, işçi hareketinin en ileri kesimi bile reformist burjuvazinin ideolojik yörüngesinde kaldı ve onun siyasal eklentisi olmaktan kurtulamadı. Sol etiketli akımlar içinde modern revizyonist hareket, reformist ideolojinin genel etkinliği temelinde, işçi hareketi içindeki en örgütlü ve etkin güçtü. Küçük-burjuva devrimci gruplardan bir ikisi hariç diğerlerinin işçi sınıfına fazlaca bir ilgileri ve bilinçli bir yönelişleri bile sözkonusu değildi. Bu alanda en büyük çelişkiyi ve tutarsızlığı başta TDKP olmak üzere Marksizme yönelen hareketler yaşadılar. İşçi sınıfından sürekli söz edilip sınıfın siyasal partisini inşa etme dönemin ana görevi ilan edildiği halde, bu dönemde, bu hareketler uzun süre işçi sınıfının dışında kaldılar. Maoculuğun eleştirisi ve sınıf perspektifinde belirli bir ilerlemeyle birlikte gösterilen çabalar ise cılız kaldı. Devrimci demokrasi perspektifinin ve popülist devrim anlayışının aşılammaması, işçi sınıfına etkin ve sonuç alıcı bir yönelişi engelledi.

•

İlk militan kitlesel biçimleri öğrenci gençlik içinde ortaya çıkan şehir küçük-burjuvazisinin devrimci demokrat eylemi, 1974-80 döneminde, işçi sınıfı hareketinin yanısıra ve kimi zaman onu gölgede bırakacak biçimde yaşandı. Denilebilir ki küçük-burjuvazi, 1974-80 döneminin en çok politize olmuş, siyasal açıdan en hareketli ve bir bakıma etkin

kesimiydi. Dönemin başından itibaren yaygın bir mücadele potansiyeline ve belirgin bir örgüt arayışına sahipti. Sayıları onları bulan, hemen tümü de kendilerini Marksist-Leninist ilan eden devrimci popülist akımların istisnasız hepsi bu küçük-burjuva sosyal-siyasal zeminde yeşerip boy attılar. Şehir küçük-burjuvazisinin siyasal hareketliliği bu grupların yaşam ve güç kaynağı oldu. Bu grupların büyük çoğunluğu, 1971'in küçük-burjuva ihtilalci akımlarının yeni koşullardaki devamıydılar. Küçük-burjuvazinin yaygın kitlesel hareketliliği ortamında geçmişin bütünüyle maceracı eylem çizgisi değişen ölçülerde terkedilmiş, fakat popülist çizgisi korunmuştu. Sosyalizm adına demokrasi ve bağımsızlıkla sınırlı bir perspektifle mücadele ediliyor, işçi sınıfı adına küçük-burjuvaziye dayanılıyordu. İşçi sınıfına zayıf bir ilgi gösteriliyor, bir yan çalışma alanı olarak görülüyordu. İdeolojik-siyasi açıdan reformizmin ve modern revizyonizmin güçlü etkilerini taşıyan bu gruplar, eylemine belirli bir itilim kazandırdıkları küçük-burjuva yığınlara bu etkiyi taşıyorlardı. Bu gruplar, hem küçük-burjuva yığınların reformist burjuvaziden belirli bir kopuşunun etkeniydiler, fakat hem de bu kopuşun bütün sonuçlarına varmasının, bütünüyle devrimci bir yörüngeye oturmasının engeliydiler.

İşçi hareketine dayalı proleter sosyalist bir hareketin varlığı ve etkinliği koşullarında, devrim mücadelesinin önemli yedeklerinden olabilecek küçük-burjuvazinin devrimci-demokrat hareketi, devrimci popülist akımların elinde heba oldu. Kimi zaman reformizmin kuyruğuna takıldı; kimi zaman revizyonizmin yedeği oldu; çoğu kere maceracı çıkışlarla zaafa uğratıldı. Dahası küçük-burjuva

demokrasisinin onlarca gruba bölünmesi temelinde bölük-pörçük bir hale getirildi. Devrimci ufku karartıldı. İşçi hareketiyle küçük-burjuva hareket arasında mücadelenin baskısıyla ve işçi sınıfının kitlesel eylemlerinin özel etkisiyle kendiliğinden belirli bir bağ oluşmasına rağmen, işçi hareketine revizyonist hareketin, küçük-burjuva harekete popülist hareketlerin hakimiyeti istenilen bağın kurulmasını engelledi. İşçi hareketi kendi siyasal sınıf bağımsızlığını kazanamadığı için, küçük-burjuvaziyi kendi yedeği haline getiremedi. Tersine, revizyonizm ve reformizmin yanısıra, küçük-burjuva hareketin devrimci demokrasiyle sınırlı devrim perspektifinin ideolojik baskısına da maruz kaldı.

1974-80 döneminde, 1960'ların birikiminden de güç alarak gelişen Kürt ulusal hareketi de küçük-burjuvaziye dayalı idi. Kürt küçük-burjuvazisi de en hareketli siyasal dönemini yaşadı, ayrı örgütlenme ve ayrı mücadele eğilimlerinin sosyal temeli oldu.

Son olarak ve önemini vurgulayarak belirtmek gerekir ki, modern revizyonizme açık bir tavır olarak teoride Marksizme belirli bir yöneliş sürecine giren, Maoculuğun eleştirisi ve reddiyle birlikte bu özelliği daha bir belirginleşen grupların tümü de küçük-burjuva sosyal-siyasal zeminde kaldılar. Öteki popülist gruplar gibi bu grupların da yaşam ve güç kaynağı şehir küçük-burjuvazisinin siyasal hareketliliği idi. Bu olgu, Marksizm yönelimli hareketin teorik ve sınıfsal zaafının olduğu kadar, 1974-80 döneminde şehir küçük-burjuvazisinin sınıfsal ve siyasal etkinliğinin de bir göstergesidir.

*

12 Mart dönemi devrimci hareket için ağır bir yıkım olmuştu. İşçi sendikaları hariç kitle örgütleri kapatılmış, onlarca devrimci katledilmiş, yüzlercesi tutuklanmıştı. 12 Mart terörüne karşı, yığınlardan kopuk maceracı bir direnme çizgisi izleyen THKO, TKHP-C, TKP-ML gibi devrimci hareketler, lider kadrolarını yitirmiş, örgütsel olarak bütünüyle tasfiye olmuşlardı.

1974 yılı, yalnızca devrimci kitle mücadelelerinde yeni bir dönemin başlangıcı olmakla kalmadı; işçi sınıfı ve öğrenci gençlikteki bu hareketlenmeye bağlı olarak, tüm devrimci siyasal gruplar için bir yeniden örgütlenme dönemi oldu aynı zamanda. Doğal olarak bu, 12 Mart döneminin muhasebesi temelinde yaşandı.

Başlıca üç eğilim görüldü.

Birincisini; modern revizyonistler, PDA'cılar ve liberal sol çevreler temsil ediyorlardı. Bu akımlar, o dönem toplum ölçüsünde güçlü esen reformizmin rüzgarını sol kesime aktif olarak taşıyor, 12 Mart yenilgisinin faturasını devrimci radikalizme kesiyorlardı.

İkinci eğilimi; 12 Martta yıkım ve yenilgiye uğramış, fakat devrimci kahramanlıklarıyla şehir küçük-burjuvazisinin aydın, özellikle de öğrenci kesimlerinde büyük bir sempati yaratmış devrimci popülist grupların, özellikle de THKP-C'nin izleyicileri temsil ediyordu. Bu akımlar geçmişini savunuyor görünmekle birlikte, gerçekte, 1974'lerin devrimci kitle mücadelesi ortamında maceracı mücadele anlayışını açıktan eleştirmeden terkederek, fakat genel teorik temelini, sınıf karakterini ve popülist devrim anlayışını koruyarak, geniş küçük-burjuva yığınlar, özellikle ve öncelikle de gençlik içinde güç

olmaya çalışıyorlardı. Özellikle Devrimci Yol bunda bir hayli başarılı oldu. İçlerinden küçük çevreler eskiyi maceracı özellikleriyle de yaşatmak hevesi gösterdi. Ne var ki, sınıfın ve emekçi yığınların kitlesel mücadeleleri ortamında, bu tür anlayışlar niyetlerden bağımsız olarak çoğu kere provakatif davranışlara yol açtı. Kurtuluş grubunu oluşturanlar daha sonraları geçmişin açık eleştirisine giriştilerse de, modern revizyonizmle aralarına belirgin bir sınır çizemedikleri için bu eleştiri onları modern revizyonizme daha çok yaklaştırdı. Geçmişin yalnızca maceracı mücadele anlayışına vurmak ve ötesine geçememek, bu grubu aynı sınıfsal zemin üzerinde sağ oportünist bir çizgiye götürdü.

Dünya komünist ve işçi hareketinde büyük bir tahribat yaratan modern revizyonizme açık ve kesin bir tavır alamayan bu akımlar, daha çok Latin Amerika kökenli popülist devrimci akımların Türkiye toplumdaki benzerleriydiler. Aynı teorik çerçeveye, aynı sınıfsal zemine ve aynı popülist devrim anlayışına sahiptiler. Daha önce de belirtildiği gibi, kapitalist baskı ve sömürünün harekete geçirdiği ve dikkate değer bir siyasal canlılığa ittiği şehir küçük-burjuvazisi bu akımların yaşam ortamıydı ve bu akımların teorisi ve programları, küçük-burjuvazinin sınıf konumunun ve çıkarlarının ifadesiydi. Türkiye gibi hızlı bir kapitalist gelişme yaşayan, emek-sermaye çelişkisi ve çatışmasının toplumsal gelişmeye damgasını vurduğu bir toplumda, bu akımlar proleterya ve sosyalizme yakınlık duyuyorlardı.

Üçüncü eğilim ise; THKO, THKP-C'den ayrılan THKP-C/ML Hareketi ve TKP-ML Hareketinde ifadesini buldu; değişik evrelerden geçen karmaşık süreç olarak yaşandı. Bu süreç ona Marksizm ve proleter-

yaya en yakın hareket konumunu kazandırdığı için, değerlendirmemizin bundan sonraki bölümü yalnızca bu üçüncü eğilimi kapsayacaktır.

*

Bu üç grubun oluşturduğu akım 1975 sonu ve 1976 başında belirginleşti. 1971'in maceracı çizgisinin açık eleştirisi ve küçük-burjuva ihtilalci bir çizgi olarak nitelenmesi ile uluslararası modern revizyonist harekete karşı tavır, bu grupların oluşturduğu hareketi diğer küçük-burjuva devrimci popülist akımlardan farklılaştırdı ve farklı bir gelişim sürecine soktu. Fakat bugüne kadarki iddialarının aksine bu Marksist-Leninist hareketin doğumu değildi. Bu grupların oluşturduğu hareket, değişik evrelerden geçerek süreç içinde Marksizme yönelişte belirli bir mesafe alsa da, özünde küçük-burjuva sınıf konumunu ve devrimci demokrasi ufkunu aşamadı. 1968'lerden beri Türkiye devrimci hareketine damgasını vuran küçük-burjuva devrimci popülist çerçeveyi bu hareket de kıramadı; harcanan tüm çabalara rağmen Türkiye işçi sınıfının sınıf partisi yaratılamadı.

Bu üç grubun 1974 sonrası ilk gelişimi, tipik kendiliğindenci bir gelişimdi. Teorik temelden ve programdan yoksundular. 1971 Hareketinin öğrenciler ve şehir küçük-burjuvazisi içinde yarattığı sempatizan çevreleri örgütlemeye, hareketlenen küçük-burjuvazi içinde bir yer tutmaya çabalıyorlardı. Bu dönem için bu normaldi de. Zira bu hareketler, belirli yönleriyle eleştirseler de 1971'in popülist maceracı platformunu hala savunuyorlardı. Açık eleştiri ve red 1975 sonu 1976 başında yaşandı. Buna modern revizyonizmin reddi ve Uluslararası Marksist-Leninist Hareketin

yanında taraf tutuş eşlik etti. Fakat bu, hareketin teorik temelden yoksunluk ve küçük-burjuva sınıf ortamından oluşan zaafına yeni bir unsur kattı. ÇKP Uluslararası Marksist-Leninist Hareketin odağı, Mao Zedung klasik, "Mao Zedung Düşüncesi" geri ülke devrimlerinin teorisi ve taktiği olarak ele alındı. Sonraki sınırlı teorik gelişimi büyük ölçüde Maocu teori koşullandırdı. Çin formülleri aynen benimsendi; içi doldurulmaya, teorik zorlamalarla gerekçelendirilmeye çalışıldı. Türkiye toplumunun nesnel gerçeğine fazlaca itibar edilmedi. Bu nesnel gerçeği inceleyip irdeleme girişimleri bile görülmedi.

Devrimci popülist akımlar içinde geçmişin açıktan eleştirisini gündeme getirerek ve "küçük-burjuva ihtilalci çizgi" nitelemesini yaparak ileri bir tutum alan ve başlıca üç gruptan oluşan bu hareketin geçmişe dönük eleştirisi, ideolojik-siyasal ve sınıfsal sonuçlarına varamadı. Bilimsel bir teorik temelden, Marksist-materyalist bilimsel kavrayıştan yoksunluk koşullarında ve küçük-burjuva bir sosyal zeminde bunun olması mümkün de değildi.

1968'lerde oluşan, 1970'lerde örgütlenen ve 1971'de silahlı eyleme girişen devrimci küçük-burjuva popülizmi, idealist bir felsefi temele sahipti. Türkiye toplumunun tarihsel gerçeğinden (sosyo-ekonomik) ve Türkiye toplumundaki sınıf ilişkileri ve sınıflar mücadelesinin nesnel gerçeğinden (sosyo-politik) bütünüyle kopuktu. Subjektif ve iradeci idi. İşçi sınıfının tarihsel rolüne, devrimci siyasal eyleminin anlam ve önemine yabancıydı. Küçük-burjuvaziye dayalı idi; küçük-burjuvazinin demokrasi ve bağımsızlıkla sınırlı devrim ve mücadele perspektifine sahipti vb. Bu nedenle eleştiri, devrimci popülist hareketin sınıfsal konumuna ve ideolojik-felsefi

yönüne vurmalıydı öncelikle. Bu, hareketi proleteryanın tarihsel rolünün teorik kavranışına ve toplumun en devrimci sınıfı olarak işçi sınıfına yönelişe götürürdü. Kazandırdığı proleter sınıf perspektifiyle küçük-burjuva sosyal zeminden koparır, işçi sınıfının o dönem sürekli gelişip güçlenen kendiliğinden hareketiyle ciddi ve organik bağlar kurmaya ve onu bağımsız siyasal sınıf hareketi düzeyine çıkarma çabalarına götürürdü. Teorik-siyasal gelişimi, Türkiye işçi sınıfının tarihsel ve güncel olarak belirlenmiş görevlerine, gelişen devrimci sınıf hareketinin gerçek sorunlarına ilgi ve çözüm arama temelinde yaşamaya götürürdü. Bu, dogmatizmden, kitabilikten, teori gevezeliğinden de kurtarırdı hareketi. Devrimci popülist akımın felsefi idealizmin bir ürünü olan ve çokça eleştirilen "ideolojik önderlik" kavrayışının gerçekten aşılabilmesi de ancak böyle mümkün olabilirdi. Proleter sınıf perspektifi devrim sorununu proleteryanın sosyalist perspektifiyle ele almayı sağlar ve küçük-burjuvazinin siyasal ufku olan siyasal demokrasi sorununu mutlaklaştırmayı engellerdi. Ki bu, popülist devrim kavrayışının aşılması, proleter devrim kavrayışının kazanılması anlamına gelirdi.

Geçmiş hareketin felsefi idealizmi aşılabilseydi, bu Türkiye toplumunun nesnel tarihsel gerçeğinden kopukluğa da son verir, kapitalist gelişmenin düzeyi marksist-materyalist yöntemle incelenir, Maoçu formülasyonlara itibar edilmezdi. Böylece, kapitalist gelişmenin düzeyi ve modern sanayi proleteryanının nicel ve nitel gelişimi yarı-narodnik bir anlayışla küçümsenmez, bu bizi bir başka yönden proleteryan ve proleter devrim perspektifine götürür, devrimci demokrasi ufkunu darbelerdi.

Oysa gelişim böyle olmadı. Geçmişin eleştirisi, bu ideolojik sınıfsal kavrayışla gerçekleşmedi. Geçmişin maceracı, kitlelerden kopuk mücadele anlayışı eleştirildi, ama devrimci demokrat ufku aşamadı. Proleter sınıf kavrayışı değil, "kitleler" ve "halk" kavrayışı kazanıldı. Maceracı "öncü savaşı" bir yana bırakıldı, kitlelere gidildi; ne var ki, küçük-burjuva kitlelere... Aşılan maceracılıktı, küçük-burjuva sınıf konumu ve küçük-burjuvazinin popülist devrim ufku değil. Maceracılığın reddiyle sınırlı bir eleştiri, dönemin içinde küçük-burjuvazinin özel bir yer tuttuğu kitlesel mücadeleler ortamına ve maocu teorinin "kitleler" edebiyatına uygun düşüyordu. Teorik sıgılık, ufuksuzluk, proleter sınıf kavrayışından yoksunluk koşullarında, ötesi mümkün de değildi. Tam bir kendiliğindencilik vardı. Küçük-burjuvazinin anti-faşist, anti-emperyalist demokratik eylemine yetişilmeye, bu eylemin demokrasi ve bağımsızlıkla sınırlı ufku teorileştirilmeye çalışılıyordu.

Teorisizlik ve proleter sınıf kavrayışından yoksunluk koşullarında, küçük-burjuva maceracılığına yöneltilen eleştiri yalnızca küçük-burjuva reformizmini besliyordu. Terörizmle ekonomizmin (reformizm, kendiliğindencilik) aynı gerçeğin iki yüzü olduğu çarpıcı bir şekilde kanıtlanıyordu. PDA gibi en pespa-ye reformist bir hareketle birleşme görüşmeleri bu konuda yorum gerektirmeyecek bir göstergedi.

Uluslararası modern revizyonizme açık tavır ileri bir adım olmakla birlikte, bunun ideolojik- sınıfsal sonuçlarına varmadığı, daha çok bir siyasal tavır olarak kaldığı, modern revizyonizme ÇKP ufkuyla bakıldığı, bunun sonucudur ki, modern revizyonizmin yalnızca bir varyantı, çok daha kaba ve bayağı bir biçimi olan "Üç Dünya Teorisi"nin Uluslararası

Komünist Hareketin genel çizgisi olarak görülüp savunulduğu da bir gerçektir. “Üç Dünya Teorisi” gibi kaba biçimler bir yana, o dönem ve ÜDT'nin reddinin ardından daha bir süre Marksizmin klasiği olarak kabul edilen ve geri ülke devrimleri için özellikle ilgi gösterilen Maocu teori de , yalnızca, köylülüğe dayalı devrimci küçük-burjuva popülizminin yetkin bir ifadesiydi ve modern revizyonist teorinin marksist bir alternatifi değildi. Bu gerçek, modern revizyonizme karşı alınan tavrın sınırlarını ve kapsamını vermektedir.

*

Daha önce de ifade edildiği gibi, TDKP'nin önceli THKO, THKP-C/ML ve TKP-ML hareketinden oluşan bu akımın gelişimi karmaşık bir süreç olarak yaşandı. Kaba bir dönemleme ile bu sürecin ilk evresi 1975-77 arasını kapsar. “Üç Dünya Teorisi”ni savunma, PDA ile yakınlaşma, teorik-siyasal boşluk ve belirsizlik koşullarında küçük-burjuva kitle eyleminin ardından sürüklenme vb. özellikleriyle belirginleşen bu dönemde, bir tür küçük-burjuva reformculuğu yaşandı. Sonuç; “parti inşa görevini” önüne koyan, “ideolojik-siyasi inşa”yı “kavranacak halka” olarak tespit eden ve Ekim-78 Konferansına sunduğu ruhsuz özeleştiride bu doğrultuda hiçbir ilerleme sağlamadığını itiraf eden THKO-GMK'nın iflası, THKP-C/ML hareketi önderlerinin ezici çoğunlukla PDA'ya iltihakı, TKP-ML Hareketinin sağ oportünizmi sistemleştirme temelinde kısırlaşıp daralması oldu.

1978-80 farklı bir evredir. ÜDT'nin reddi, ardından Maoculuğun eleştirisi (1979), modern revizyonizm karşısında çeşitli klasik marksist tezlerin

genel planda savunulması ile karakterize olan bu dönemde yapılan, niyet ve iddia ne olursa olsun, yalnızca devrimci demokrasinin daha tutarlı bir şekilde teorileştirilmesi idi. Devrimci küçük-burjuva popülizminin felsefi idealizmi, devrimci demokrasi ile sınırlı teorik usku ve küçük-burjuva sınıfsal konumu aşılamadı.

TDKP'de "Niğde Çizgisi" olarak bilinen teorik gelişim, proleter sınıf mücadelesinin tarihsel ve güncel sorunlarından kopuk, kitabi ve akademik bir gelişimdi ve ilk şekillenişini Maoculuk temelinde yaşamıştı. Maoculuk öylesine etkiliydi ki, Mao eleştirisinden sonra bile temel maocu formülasyonlar korundu ve savunuldu. Türkiye hala "yarı-feodal" bir ülkeydi; demokratik devrim aşamasında bulunuyordu; demokratik devrimin özü toprak devrimi, temel gücü köylülüktü. İşçi sınıfının anti-kapitalist mücadelesi, sosyalist eğitimi ve sosyalizm sorunu hala geleceğin bir sorunu idi vb. Bunlarla çelişen şeyler de söyleniyordu gerçi. Ne var ki bu yalnızca teorik eklektizmi ifade ediyordu. Marksist kitabi bilgileri eklektik bir tarzda savunmak, bir hareketi Marksist-Leninist yapmaz. Marksist teori, felsefi köklerinden ve sınıf niteliğinden koparılarak ele alınamaz. Bilimsel teorik bir gelişimin esasını, marksist-materyalist teoriyle toplumun nesnel tarihsel gerçeğini çözümlenmek ve işçi sınıfının tarihsel ve güncel görevlerini belirleyerek, proleter sınıf eylemine yol göstermek oluşturur. "Bunun içindir ki, Lenin, 'devrimci teorinin bir dogma olmadığını', bu teorinin 'ancak gerçekten kitlesel ve gerçekten devrimci bir hareketin pratiği ile sıkı sıkıya bağlı olarak kesin şeklini aldığını' söyledi; çünkü teori, pratiğe hizmet etmelidir; çünkü 'teori, pratiğin ileri sürdüğü sorunları cevaplamalıdır' çünkü

teori, verilerin sınavından geçmelidir.” (Stalin)

Bu hareketlerde teori, Türkiye toplumunun mark-sist-materyalist bir kavrayışla incelenmesi temelinde değil, gerçeklerin zorlanmasıyla Çin formülasyonlarına bir içerik kazandırılmaya çalışılarak oluşturuldu. Türkiye işçi sınıfını çabalarının odağına koyarak, ilerleyen sınıf hareketinin tarihsel ve güncel sorunlarını tartışarak ve sınıfın eylemine yol göstererek değil, akademik bir yineleme, bir bakıma gevezelik olarak , ve bir ölçüde de, süren küçük-burjuva sınıf eylemine teorik siyasal bir biçim vermeye çalışılarak geliştirildi.

TDKP kendi teorik gelişiminin “50 küsur yıllık sağ oportünizm”in eleştirisi olduğunu hep vurguladı. Şefik Hüsnü’nün liberal sol çizgisinin eleştirisinin TDKP teorisinde özel bir yer tuttuğu doğrudur. Ancak önemli olan bunun hangi ideolojik-sınıfsal platformdan yapıldığıdır. Şaşaalı, kendi kendine övgüler düzmekten oluşan iddiaların etkisinden kurtulup yakından bakıldığında görülecektir ki, yapılan özünde küçük-burjuva reformizmi karşısında tutarlı bir devrimci demokrasi platformunu savunmaktan ibarettir. Şefik Hüsnü’nün liberal sol çizgisinin karşısına proleter sosyalizmi ile çıkılmamış, küçük-burjuva reformizmi küçük-burjuva devrimciliği doğrultusunda aşılmıştır yalnızca.

Gerek Şefik Hüsnü eleştirisinde, gerek 1971 Hareketinin eleştirisinde ve gerekse genel olarak revizyonizmin eleştirisinde, bir çok teorik doğrunun, klasik tez ve ilkelerin savunulduğu bir gerçektir. Fakat Marksizm bir dogmalar yığını değildir ki ! Marksizm, proletaryanın toplumdaki siyasal sınıf eyleminin teori ve taktiğidir. Sınıfsal temelinden koparılıp yalnızca kitabî bilgi olarak ele alınırsa hiçbir şey ifade etmez.

Marks, proletarya felsefede entellektüel silahlarını, felsefe proletaryada maddi silahlarını bulur, demişti. Lenin, "Marks'ın doktrininin özü, sosyalist toplumun yaratıcısı olarak, proletaryanın dünya çapındaki tarihsel rolünün açıklanmasıdır" diyordu.

Gerçek bir Marksist yönelişin özünü ve esasını, proletaryanın tarihsel rolünü kavrayış oluşturur. Bu kavrayışa ulaşmış ve dolayısıyla Marksist-Leninist sıfatını haketmiş bir siyasal hareket, teorik gelişiminin, siyasal faaliyetinin ve örgütsel şekillenişinin **odağına** yalnızca ve yalnızca işçi sınıfını koyar. Bütün teorik siyasal çabasını proletarya hareketinin sorunlarına, görevlerine ve bilinçli siyasal gelişimine hasreder. Bu kavrayışa ulaşmış bir hareket, her türlü bulanıklık ve muğlaklıktan bütünüyle uzak ve çok net olarak, parti sorununu, bilimsel sosyalizm ile proletarya hareketinin birliği olarak ele alır. Küçük-burjuvazinin bağrında, küçük-burjuvazinin ileri kesimlerini örgütleyerek, küçük-burjuva örgütlerin bir toplamı olarak parti kurmak, bunu ciddi ciddi ilan etmek, böyle bir hareket için akıl ve mantık dışıdır. Oysa bizde, Marksizm-Leninizm ve proletarya adına bu akıl ve mantık dışılık yaşandı. Çok açık ve çok tipik olarak, parti meselesi sosyalizm ile küçük-burjuva hareketin birliği olarak ele alındı. Bunun böyle savunulup savunulmadığının bir önemi yok. Önemli olan bunun böyle yaşanmasıdır. İddialar değil sosyal-siyasal pratiktir aslolan. Kaldı ki, sorunun teorik konuluşu da bulanık ve çarpıktır. Parti inşası teorik inşa ve örgütsel inşa olarak mekanik bir ayrıma tabi tutulmakla kalınmamış, örgütsel gelişimin, proletaryanın öncüsünü komünizme kazanmayı ifade ettiği, parti ve örgütünün yaratılmasının proletaryanın bilinçli kesimini örgütlemek demek olduğu, "proletar-

yanın en üst örgütlenme biçimi olarak parti” sözünün boş ve rastgele bir söz olmadığı vb., hep unutulmuştur.

Küçük-burjuvazinin bağrında komünist partisi inşa etmeye kalkmak, kesinlikle bir tesadüf, ya da basit bir yanılğı değildir. Bu Marksizm-Leninizmin özü demek olan “proletaryanın tarihsel rolünü” kavrayamamaktır. Ufku devrimci demokrasiyle sınırlı, küçük-burjuva sosyalizminin, diğeri bir deyişle, popülist devrim görüşünün ürünü küçük-burjuva bir parti anlayışıdır. Felsefi teorik dayanakları vardır. Bilimsel sosyalizmi maddi sınıf temeli olan proletaryadan koparmak, “işçi sınıfının ideolojik önderliği” kavrayışını aşamamış olmayı da kapsamak üzere, felsefi idealizmden kaynaklanmaktadır.

*

Teorik temeli ve kavrayışı ile sınıfsal koşulları böyle olan bir hareketin, yürüttüğü siyasal faaliyetin ve yarattığı örgütlenmenin sınırları ve niteliği kendiliğinden anlaşılır.

Bu hareketi oluşturan her üç grup da siyaset sahnesine teorisiz çıktı. Yöneticilerin ciddi bir teorik birikimi ve siyasal hazırlığı yoktu. 1971’in yenilip dağılmış örgütlerinin eski mensupları olmak hak ve sıfatıyla gelip yeni örgütlerin tepesine oturdular. Başlangıçta geçmişe duyulan sempati örgütlendi. Ardından gençliğin ve küçük-burjuvazinin yayılan anti-faşist, anti-emperyalist demokratik hareketinin baskısıyla köksüz, ufuksuz ama yaygın bir anti-faşist anti-emperyalist ajitasyon çalışması yürütüldü. Teori ve programdan yoksunluk koşullarında kaçınılmaz olarak ilkel, yüzeysel bir ajitasyondan öteye gideme-

yen, kendiliğindenciliği, aynı anlama gelmek üzere reformizmi besleyip körükleyen legal yayın organları çıkarıldı. Bu yayın organları gelişip yaygınlaşan demokratik hareketin aynası olmaktan öteye gidemiyorlardı. Parti inşasının kavranacak halka olarak ilan edildiği bir dönemde ne bir teorik içerik, ne de ileri işçileri komünizme kazanmayı amaçlayan bilimsel temellere dayalı bir propaganda söz konusuydu. Buna rağmen, dönemin özelliği olan küçük-burjuvazinin kitlevi siyasal canlılığı koşullarında diğer küçük-burjuva popülist akımlar gibi bu gruplar da büyüdüler. Doğal olarak bu sağlıklı bir büyüme idi. Baş küçük gövde büyüktü. Baş küçük olarak kalıyor, gövde sürekli büyüyordu. O zamanların popüler deyimiyse, nicel gelişim ile nitel gelişim arasında bir uçurum vardı. Baş gövdeyi yönetip yönlendirip geliştirmiyor, bilakis gövde başı sürüklüyordu. Bu tipik bir kendiliğindencilik, bir arkadan sürüklenişti. Üstelik sözkonusu olan işçi sınıfı hareketi bile değil, küçük-burjuvazinin anti-faşist anti-emperyalist demokratik hareketiydi.

Bütün bunlar kısa zamanda bu hareketleri çıkmaza ve krize soktu. THKO-GMK'nın iflası ve "Niğde Çizgisi" ne boyun eğişi bunun ifadesiydi. THKP-C/ML hareketinin yönetici kademelerinin PDA'ya iltihakı siyasal reformizmlerinin olduğu kadar, hareketin ihtiyaçlarına cevap verememekten gelen açmaz ve acizliklerinin de ifadesi idi. TKP-ML Hareketinin bir noktadan sonra hızla daralıp kısırlaşması, benzer bir çıkmazın ifadesiydi.

Aynı dönemde yaratılan örgütlenmeler bütünüyle bürokratik ve hantaldı. Teorik-siyasal boşluk ve belirsizlik koşullarında ve küçük-burjuva sınıf ortamında bu normal bir sonuçtu. Bilimsel bir teorik temele

dayalı siyasal bir önderliğin olmadığı, olamadığı koşullarda, gütmeye, hükmetmeye olurdu. Örgütsel bürokrasi bunun bir ifadesiydi. Bu örgütler aynı zamanda legalistti. Bu; kendiliğindenciliğin, siyasette reformizmin, ufuksuzluğun doğal örgütsel yansımasıydı. Legal yayın organı ve legal dernekler siyasal faaliyetin odağıydı. Bu temel üzerinde yaratılmış örgütlenme de, görüntü ne olursa olsun, kaçınılmaz olarak aynı niteliği taşırdı.

1978-80 döneminde belirli bir ilerleme sağlandı; ama sorunun özü ve dolayısıyla sonuç değişmedi.

THKP-C/ML Hareketi ve TKP-ML Hareketi, eski küçük-burjuva kitle temellerini önemli ölçüde kaybettiler.

THKP-C/ML, başlangıçta ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldı. Ancak Mao eleştirisi ile birlikte, belirli bir toparlanma, canlanma ve küçük-burjuva kitle temelini kaybetmiş olmanın da yarattığı avantajla işçi sınıfına belirli bir yönelişi yaşadı.

TKP-ML Hareketi ise, geçmişinden gelen güçlü Maocu ideolojik temelinden dolayı bir süre bocaladıktan sonra gündemine alabildiği Maoculuğun eleştirisi ve reddini, içine düştüğü darlığı ve kısırlaşmayı aşmanın dayanağı haline getiremedi.

1977 ortalarında TDKP'den sağlıksız bir şekilde koparak bir kaç yıl çözümsüzlük içinde bocaladıktan sonra, 1979 yılında TİKB'yi kuran içinde değerli devrimcilerin bulunduğu grup ise, politik bir akım haline gelemedi.

TDKP-İÖ'ye gelince; daha önce ne anlam ifade ettiği üzerinde durulan belirli bir teorik gelişimi yaşamış olmanın avantajıyla gücünü korumakla birlikte, kısırlaştı. Teorik gelişimi ve siyasal çizgisi küçük-burjuvazinin teorik-siyasal ufkunun nispeten

tutarlı bir ifadesi olduğu için, kendi küçük-burjuva kitlesel temeline başarıyla oturdu. Onun kısa dönemli belirli ihtiyaçlarına cevap verebildi. Bu avantaj, Mao Zedung eleştirisi döneminde TDKP-İÖ için bir dezavantaja dönüştü. Küçük-burjuvazinin devrimci demokrasiyle sınırlı teorik-siyasal ufkunu aşamamanın, küçük-burjuva sınıf koşullarından kopamamanın ve bu temelde yaratılmış örgüt ve kadrolaşmayı olduğu gibi korumanın etkeni oldu. Maoculuğu teorik planda eleştirme çabasının, TDKP-İÖ'nün teorik-siyasal çizgisinin Maoculuktan esasta etkilenmediğini gösterip ispatlama çabasına dönüşerek kısırlaşması ve yozlaşması, bu sonucu ayrıca kolaylaştırdı.

TDKP- İÖ, Ekim 1978 Konferansıyla devraldığı önderliği, kadroları, örgütsel yapıyı, çalışma tarzını, sınıfsal koşulları, esasa ilişkin olmayan düzeltme ve değişiklikler dışında tutulursa, aynen korudu. Örgütün bürokratik-legalist yapısı ve küçük-burjuva sınıf niteliği ve zemini değişmedi. Yeni teorik temel ve siyasal çizgi bu değişimi yaratamazdı da. Zira bu yeni teorik temel ve siyasi çizgi küçük-burjuva devrimci demokrasisinin tutarlı bir ifadesiydi yalnızca. Küçük-burjuva demokratik harekete dayalı bir örgüte kolayca oturması da bundandı. Kendiliğindencilik ve bunun ürünü küçük-burjuva reformizmi, küçük-burjuva devrimciliği doğrultusunda aşılıyordu. Ancak ideolojik sınıfsal öz değişmediği için, Ekim Konferansı ile devralınan örgütsel yapıda esaslı bir değişim de olamazdı.

TDKP- İÖ, marksist-leninist bir teorik temele ve programa sahip olamamanın mantıklı bir sonucu olarak, leninist parti anlayışına da yabancıydı. Komünist partisini, bilimsel sosyalizm ile işçi sınıfı

hareketinin birliği olarak ele alan marksist bilimsel görüşten yoksundu. Bu nedenle, Şehir ve krn küçük-burjuva devrimci demokrat hareketine dayanarak ve bu harekete dayalı örgütlerin bir toplamı olarak kurulduğu halde, kendini Türkiye işçi sınıfının komnst partisi olarak ilan edebilmiŐtir.

Bilimsel esaslara dayalı marksist-leninist bir teorik temel ve kavrayışı olmadan, marksist-leninist taktikler de izlenemez. Hele de hareket küçük-burjuvaziye dayalı ise. Bu,  gruptan oluŐan hareketin taktik izgiŐiyle de kanıtlandı. İzlenen taktikler kimi zaman sağ, daha çok da keskinlik eğiliminin ürünü "sol" oportünist nitelikteydi. İradeci, keyfi ve subjektivistti. Sendikalar (DSM), seçim ve parlamento, kitle örgütleri, modern revizyonist partilere karŐı tavır (sosyal-faŐizm tezi), anti-faŐist ittifaklar, reformist burjuvaziye karŐı tavır, bir dönem korsan mitinglerde ifadesini bulan eylem çizgisi vb. vb. ile örneklenebilir bu durum.

Siyasal taktiklerdeki isabetsizlik yalnızca teorik-sınıfsal konumdan değil, aynı zamanda, "lider kadronun siyasal olayları izlemedeki yetersizlik ve yeteksizliklerden de geliyordu. Liderler, zamanla toplumdaki sınıf mücadelesinden, nesnel olaylardan ve gerçeklerden koptular. Bu nedenledir ki, rneğin, 12 Eylül askeri darbesi aylar öncesinden eŐitli siyasal çevrelerce sezilip bilindiği halde, hareketin liderleri için gerçek bir sürpriz oldu ve ŐaŐkınlık yaratabildi. Yine bu nedenledir ki, örneğin, sol sektor bir kavrayıŐın ürünü olan ve dar taraftar çevrelerine dayanan DSM'ler olgusu, TDKP ve THKP-C/ML Hareketi önderleri tarafından akıl almaz ölçülerde aŐırı bir subjektivizmle, gerici ve revizyonist sendikaların kŐ ve devrimci sendikaların hızlı ykseliŐi

olarak algılanabildi (TDKP Kuruluş Kongresi de böyle bir değerlendirmeyi ciddi ciddi onaylayabildi). Bir başka örnek olarak, 12 Eylül sonrasının ilk 1 Mayıs'ında, karşı-devrimin azgın saldırısı ve yığınların örgütsüz, öndersiz ve siyasal açıdan hazırlıksız olduğu, kitle mücadelesinin durduğu koşullarda, TDKP önderliğinin işçi sınıfı ve emekçi halka "üretimi durdurun" çağrısı yapması verilebilir.

Üç Rus devrim deneyiminin evrensel düzeyde geçerli tecrübelerinin bir ifadesi olarak da ortaya konan Leninist taktik ilkeler çok açık ve net iken, liderlerin derin subjektivizminin ve kof bir keskinliğin ürünü seçim ve parlamento taktiklerinin ise, sözünü bile etmeye değmez. *"Burjuva parlamentosunu ve bütün öteki gerici kurumları dağıtmaya gücümüz yetmediği sürece, bu kurumlarda çalışmak zorundasınız... bunu yapmazsanız gevezeden başka bir şey değilsiniz"* diyen ve bizdeki faşist diktatörlükten daha zalim, keyfi ve despotik olan çarlık rejiminde bu taktiği hayata geçiren Bolşevizm deneyini örnek gösteren Lenin'e, bu hareketlerin liderleri gözlerini kapamışlardı. Küçük-burjuva demokratik hareketin şaşaalı görünümünü ön plana çıkarıp, *"gerici parlamentolardan devrimci amaçlarla yararlanılması gibi çetin bir meselenin üstünden 'atlayarak'"* (Lenin), devrimci yükselişe sözde önderlik etmişlerdi. Lenin'in, uluslararası komünizmin devrimci taktik ilkelerini, Rus deneyiminden de yararlanarak formüle ederken, *"yığın grevlerinin siyasi greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü objektif durumun doğru olarak hesap edilmiş olmasından ötürü verilmişti."*, dediği seçimleri boykot kararı (taktiği), bizim liderlerin

elinde bayağlaştırılıp yozlaştırıldı. Bu tür taktikler yığınların kendi öz tecrübeleriyle devrim için eğitilmelerine hizmet etmediği gibi, hareketi yığınlarla birleştirmemiş, tersine koparmıştır.

Bu örnekler çoğaltılabilir. Bütün bunlar, devrimci proletaryanın teori ve taktiği demek olan bilimsel dünya görüşünden yoksunluk ve küçük-burjuva sınıf hareketine dayalı olmanın sonuçları olduğu kadar, bunların da bir uzantısı olarak, siyasal olayların bilgisine hakim olamamanın ve sınıf mücadelesinin nesnel gerçeklerinden büsbütün kopmanın örnekleri ve ifadesiydiler. Bu aynı zamanda önderlik konumuna ve görevine yabancılaşmak demektir. Bu durum, siyasal mücadeleye önderlik yerine örgütlere hükmetmeyi ve bürokratlaşmayı besleyip geliştirdi. Giderek, küçük-burjuva zemin üzerinde yozlaşmayı yarattı. Siyasal ciddiyet ve siyasal sorumluluk bilinci alabildiğine zayıfladı. Nisan 1981 darbesi sonrasında TDKP bünyesinde şok ve devrimci saflarda şaşkınlık yaratan TDKP-MK'nin kolay siyasal çöküşü, ancak bu temelde anlaşılıp kavranabilir.

•

12 Eylül sonrasında uzun uzadıya sözetmek bir bakıma pek gerekli değildir. Devrimci demokrasinin en tutarlı ifadeleri olsalar da üç gruptan oluşan hareketin özellikle önderliği sağ, teslimiyetçi ve tasfiyeci bir konuma kaydı. Bu, küçük-burjuva devrimciliğinin karşı-devrim koşullarındaki evrimiydi. Bu evrim TDKP'de oldukça belirgindir. Önderliğinin büyük bir bölümü çok geçmeden karşı devrimin eline geçti. Devrim ve sosyalizm davasını, hareketin moral ve maddi (örgütsel) kazançlarını savunmak güç ve

iradesini gösteremeyerek TDKP'nin yalnızca örgütsel değil, manevi ve siyasi açıdan tasfiyesinde de önemli bir rol oynadı. Parti yönetiminin dışarıda kalan bölümü de öz ve nitelik olarak içerdekilerle aynı tutumu gösterdi. Partinin yaşadığı ağır ve kolay yıkımın köklü ve bilimsel esaslara dayalı bir değerlendirmesini gündeme getirmedi. Bundan ısrarla ve özenle kaçındı. Sosyal pratiğin ortaya çıkardığı gerçeklere sırtını döndü. Bu acı gerçekleri partililerden, kitlelerden ve devrimci kamuoyundan gizledi. "Şanlı TDKP", "dimdik ayaktayız", "yaralarımızı sardık" edebiyatıyla özellikle dürüst kadrolar ve taban aldatılmaya çalışıldı. Daha 12 Eylül öncesinde belirgin bir hayat-tan kopma, siyasal ciddiyet ve sorumluluktan uzaklaşma ve giderek yozlaşma sürecine giren bir önderliğin devamı ve dışarda kalan bölümü olarak, başka türlü davranması da beklenemezdi. Bu durum karşı-devrimin bilinen koşullarında parti yönetimini devrim davasından iyice kopmaya ve ideolojik siyasal planda liberalleşmeye itti. Önerdiği siyasal ve örgütsel taktikler ve vurguladığı sözde tedbirler ise, parti örgütünü alabildiğine daralmaya, kitleler bir yana dar sempatizan çeperden bile kopmaya, siyasal faaliyet olarak kısırlaşmaya götürdü. Bu reformist, teslimiyetçi ve tasfiyeci çizgi TDKP'nin içten içe eriyip dağılmasını getirdi. Hareket örgütsel varlığını yitirmekle kalmadı, siyasal ve moral açıdan da tasfiye sürecine girdi. Mücadeleden geri durma saflarda yaygın bir eğilim haline geldi.

Küçük-burjuvazinin teorik-siyasal ufkuyla sınırlı devrim ve mücadele anlayışı ve küçük-burjuva sınıf yapısı, karşı-devrim ve **geçmişî aşma gücü ve dinamizmi gösterememe koşullarında** doğal sonuçlarına varmış, küçük-burjuva teslimiyet ve mücadele-

den kaçış eğilimine dönüşmüştür. 12 Eylül sonrasının bir yönü, fakat özellikle öne çıkan yönü budur. Ama bu yalnızca gerçeğin bir yüzü, yalnızca bir yönüdür.

12 Eylül, Türkiye devrimci hareketinin evriminde olduğu kadar, TDKP, THKP-C/ML ve TKP-ML Hareketinden oluşan ve 1970'lerin ortasından itibaren diğer devrimci popülist akımlardan süreç içinde farklılaşan hareketin evriminde de gerçek bir dönüm noktasıdır.

Her şeyden önce ve abartmaksızın denilebilir ki, 12 Eylül dönemi, devrimci küçük-burjuva popülizminin ufuksuzluğunun ve soluksuzluğunun, dolayısıyla da iflasının, görülüp yaşandığı bir dönemdir. 1960'ların ikinci yarısından kök alan küçük-burjuva popülizmi ilk yenilgiyi 12 Martta almıştı. Bu onu 12 Mart sonrasında belirli bir evrime ve değişime uğratmıştı. Ancak değişimin yaşandığı dönemin daha önce üzerinde durulan ulusal ve uluslararası koşulları, özellikle de küçük-burjuvazinin öne çıkan siyasal etkinliği ve baskısı ile maoculuğun ideolojik etkinliği, devrimci küçük-burjuva hareketin içinden marksist dünya görüşünün esaslarını kavrayan, proleter sosyalist bir platform yaratan ve işçi sınıfına yönelen bir hareketin doğumunu olanaklı kılmadı. Maoculuğun eleştirisi, teoride Marksizme, pratikte işçi sınıfına belirli bir yönelişi yaratmakla birlikte, sorunun özüne inilemedi ve gösterilen çaba hareketi küçük-burjuva demokrasisinin en tutarlı ifadesi olmaktan öteye götüremedi. Fakat her şeye rağmen, küçük-burjuva devrimciliğinin ileriye doğru evriminin sınırlarını ortaya koyması anlamında, olumlu bir gelişmeydi. Ve bu, proleter sosyalist bir yönelişin potansiyel olanaklarının birikmesi anlamını taşıyordu.

12 Eylül sonrasının karşı-devrim koşulları, hareketin küçük-burjuva siyasal sınıf yapısını ayrıştırıp farklılaştırdı. Başlangıçta bir bakıma kendiliğinden yaşanan ve kendini teslimiyet ve mücadele eğilimleri olarak ifade eden bu ayrışma, yenilginin ve yıkımın sonuçlarına oportünist ve devrimci yaklaşımlarda ilk bilinçli ifadelerini kazandı. Geline yerde teorik, siyasal ve sınıfsal sonuçlarına varma, her yönüyle bilinçli ifadeler kazanma sancıları yaşanmakta. Bu ayrışma ve çatışma, proleter sosyalizmi ile, popülizmin liberal ve radikal küçük-burjuva tonları arasındadır.

Devrimci küçük-burjuva popülizminin Marksizme ve işçi sınıfına en yakın kesimini oluşturan ve TDKP, THKP-C/ML (şimdi TKİH), TKP-ML Hareketi ve TİKB'den oluşan hareketin saflarında yer alan tüm komünistlerin acil ve canalıcı görevi, devrimci popülist usku her açıdan aşmak; teoride, taktikte, örgütte ve pratik mücadelede Türkiye işçi sınıfının proleter sosyalist siyasal hareketini yaratmaktır.

Bunun birikimi ve olanakları fazlasıyla vardır; ve bu, hareketin 12 Eylül sonrası evriminin öteki yüzü, öteki yönüdür.

PLATFORM TASLAĞI

İktisadi Yapı ve Türkiye'de Kapitalist Gelişmenin Tarihsel Olarak Ana Çizgileri:

****** Hiyerarşik ve organik bir bütün teşkil eden dünya kapitalist ekonomisinin (sisteminin) bir parçası olan Türkiye, emperyalizme bağımlı, sanayileşmesini tamamlamamış orta derecede gelişmiş kapitalist bir ülkedir. Karşılıklı ve uluslararası mali sermayeyle organik olarak içiçe geçmiş tekeller (devlet ve özel) ve ülkede doğrudan faaliyet gösteren uluslararası emperyalist tekeller ekonomiye egemendir.

***** Kapitalist gelişme yoluna görece geç giren Türkiye'de, 19.yüzyıldaki siyasal-hukuksal reformlar,

1908 ve özellikle de 1920 burjuva devrimleriyle kapitalist gelişmenin yolu açıldı.

* 1.Dünya Savaşının ardından gelen emperyalist işgali kırıp, monarşik-teokratik Osmanlı Devleti'ne son vererek Cumhuriyet'i kuran burjuvazi, devlet imkanlarının da seferber edilmesiyle kapitalist gelişme yolunu tuttu.

* Sermaye birikimi sağlamak, gelişip güçlenmek için kendi lehine bazı kısıtlamalar ve millileştirmeler dışında emperyalist sermayenin varlığına dokunmayan cılız ve güçsüz burjuvazi, tersine, doğal ve kaçınılmaz olarak, emperyalist sermayeyle birlikte ve onun yardımıyla gelişmeyi öngördü. İngiliz ve Fransız sermayesi ile, 2.Dünya Savaşı öncesi ve savaş yıllarında ise, yoğun olarak Alman sermayesiyle işbirliğine girdi.

* Bir halk devrimine ve aşağıdan gelen her türlü demokratik harekete şiddetle karşı olan büyük toprak sahipleriyle ittifak halindeki burjuvazi, topraktaki feodal mülkiyete dokunmadı. Ancak, tarımda makinanlaşmayı, kapitalist gelişmeyi teşvik etti. Aşar kaldırıldı. Tarım makineleri ve ücretli emek gücü kullanan örnek kapitalist devlet çiftlikleri kuruldu vb.

* 1929 bunalımı ile birlikte 1930'lu yıllarda ve sonrasında uygulanan çok yönlü iktisadi tedbirlerle sermaye birikimi hızlandı; özellikle 2.Dünya Savaşı yıllarındaki yasal ve yasadışı vurgunlarla yoğunlaştı. Devletçilik esas alınıp, devlet kapitalizmi güçlendirilirken bu, özel sermayenin geliştirilmesi için

kullanıldı ve ona bütün kolaylıklar sağlandı. Bu dönem, bunalımı atlatmak ve yetersiz sermaye birikimini artırmak için işçi sınıfı ve emekçi yığınların devlet ve kapitalistler eliyle aşırı sömürsü ve yağmalanması dönemidir.

* Ancak, Türkiye'de kapitalist gelişmenin ivmesi asıl 1950'lerle birlikte hızlandı. 1950'lerden önce sağlanan sermaye birikiminin yanısıra, 2.Dünya Savaşından sonra dünya çapında Amerikan emperyalizminin yükselişi ile birlikte, bütün kapitalist sisteme yayılan Amerikan sermayesinin Türkiye'ye akışıyla da hız alan kapitalist gelişme, 1960'larda sıçrama noktasına ulaştı. Asıl sermaye birikimi bu dönemlerde oldu. Devlet daha çok kapitalist gelişmenin altyapısını hazırlarken, özel sermaye devletin olanaklarından ve desteğinden de yararlanarak uluslararası mali sermayeyle işbirliği içinde hafif ve montaj sanayiine yöneldi. İmalat sanayinin toplam yatırımlar içindeki payı sürekli büyüdü. Tarımda yaygınlaşan makinalaşma kapitalist gelişmeyi hızlandırdı; köylülüğün farklılaşması, geleneksel üretim ilişkilerinden kopuşu, köylü ekonomisinin pazara bağlanması süreci hızlandı. 1970'lerle birlikte sanayi üretimi tarımı geçti. Güçlenen tekeller devletle içiçeliğini pekiştirerek iktisadi hayata egemen oldu. 1960'lı yıllarda tırmanışa geçen tekeller, 1970 ve '80'li yılları izleyen dönemde güçlerini olağanüstü artırdılar. 12 Mart ve özellikle de 12 Eylül rejiminin yarattığı özel ortam tekellerin egemenliğini pekiştirdi.

* Mali, teknolojik, makina, hammadde vb. bakımından önemli ölçüde emperyalizme bağımlılık, Türkiye sanayisinin temel özelliğidir. Ağır ve hafif

sanayi arasında büyük dengesizlik vardır. Özellikle, orta, hafif sanayi gelişmiştir. Ağır sanayi işletmelerinin sayısı az ve hemen tamamı devlete aittir. Sanayinin bu dengesiz gelişimi, kapitalist gelişme yoluna görece geç girmişlikten, emperyalizme bağımlılıktan ve onun ihtiyaçlarına göre biçimlenmekten, sermayenin cılızlığından ve daha kolay, daha çabuk ve daha çok kar getiren yatırımlara yönelmesinden kaynaklanıyor.

* Sanayileşmeyi takip ederek, hızlı bir makinalaşma temposuyla 1950'lerde hızlanan tarımdaki kapitalist gelişme, 1960'larda sıçrama noktasına ulaşmış, giderek tarımda da kapitalizmin egemenliğine yolaçtı. Tarımda kapitalist gelişme, uzun ve sancılı evrimci bir yoldan, eski feodal, yarı-feodal toprak sahiplerinin kapitalistleşmesi, köylülüğün farklılaşması sonucu zengin köylü (tarım burjuvazisi) işletmelerinin oluşması, büyük sermayenin tarıma girmesi ve bu alana bizzat el atması, küçük köylü ekonomisinin kapitalist pazara bağlanması ve ona göre biçimlenmesi gibi yollarla oldu. Tarımda kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliğine rağmen, özellikle T.Kürdistanı'nda yarı-feodal kalıntılar, kapitalist ilişkilerle yanyana ve onlara bağlanarak, varlığını yavaş yavaş olarak hala sürdürmektedir.

* Türkiye'de iktisadi hayatta, devlet, özel sermaye ve uluslararası mali sermayenin bileşkesinden oluşan bir sermaye egemenliği hüküm sürmektedir.

* Burjuva gelişme yoluna görece geç girdiğinden, asıl gelişmesi devlet ve uluslararası mali sermaye tarafından belirlenen kapitalizm, Türkiye'de bu

nedenle baştan itibaren tekelci olarak gelişmiştir.

* Kapitalist dünya ekonomisi içindeki yeri ve bu sistemin işleyiş mantığının doğrudan bir sonucu olarak, emperyalizme bağımlılığın sürekli artması ve derinleşmesi Türkiye kapitalizminin yapısal bir özelliğidir.

* Ülkede büyük ölçekli kapitalist üretimin yanısıra orta ve küçük ölçekli kapitalist üretim ve oldukça yaygın bir küçük üretim vardır.

* Sanayideki orta ve küçük ölçekli işletmeler önemli ölçüde, doğrudan ya da dolaylı olarak büyük ölçekli kapitalist üretime bağlanıyor. "Yan sanayi" kavramı bu gelişmeyi anlatıyor. Tarımda oldukça kalabalık bir kütle oluşturan (köylülüğün çoğunluğu) küçük üreticiler önemli ölçüde pazara bağlanmıştır; pazar için üretim yapmaktadır.

* Dört ayrı devlet tarafından ilhak edilmiş Kürdistan'ın bir parçası olan T.Kürdistanı, Türk Devletinin Osmanlı imparatorluğundan devraldığı sömürgesidir.

İktisadi, siyasi, askeri bakımdan güçlü veya güçsüz olmasından bağımsız olarak, istisnasız bütün ulusların burjuvazisi benzer eğilimi taşımakla birlikte, Türk burjuvazisi Osmanlı'dan miras kalan güçlü ilhakçı ve yayılmacı emellere sahiptir. Kuzey Kıbrıs'ı ilhak etmiştir. Kerkük ve Musul ve 12 Adalar üzerindeki emellerini açıkça ifade etmektedir vb.

* * *

Sosyal ve Siyasal Yapının Ana Çizgileri:

**** Sınıfların biçimleniş ve farklılaşmaları süreci devam etmekle birlikte, çağdaş Türkiye'de modern sınıflar, sınıf ilişkileri ve sınıf savaşimleri bütün çıplaklığı ve açıklığıyla, uzun bir süreden beri vardır. Bir yanda iktisadi ve siyasi kudreti sürekli artan, üretim araçlarının, toprağın ve maddi zenginliklerin en büyük bölümünü elinde tutan burjuvazi, öte yanda kapitalist gelişmenin doğrudan sonucu olarak nicel ve nitel olarak gelişen proletarya; toplumsal bölünmenin iki ana zıt kutbunu bu sınıflar oluşturuyor. Ve bu iki ana modern sınıf arasında yer alan ara katmanlardan oluşan ve oldukça kalabalık bir bölüm oluşturan küçük-burjuvazi.**

*** Burjuvazi iki ana kısımdan oluşuyor:**

İktisadi hayata hükmeden ve devlet iktidarını elinde tutan tekelci büyük burjuvazi, büyük toprak sahipleri, sivil (iktisadi dayanağı devlet işletmeleri) ve askeri (iktisadi dayanağı OYAK, ordu vakıfları vb.) bürokrat burjuvazi birinci kesimi oluşturuyor. Sermaye egemenliğinin, dünya kapitalist sistemine bağımlılığın ve siyasal gericiliğin toplumsal dayanağını bu sınıflar oluşturuyor.

İkinci kesimi, tekelci büyük burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin dışında kalan kent ve kır orta burjuvazisi oluşturuyor. Bu sınıf büyük burjuvaziye başta iktisadi olmak üzere binlerce bağla sınımsız bağlıdır. Orta büyüklükteki kapitalist işletmelerin

büyük kısmı doğrudan ya da dolaylı olarak büyük ölçekli kapitalist üretimin yan kolları durumundadırlar. Bazı üretim dallarında ise (gıda, tekstil gibi), tekellerin pazarı ele geçirmesiyle safdışı edilmektedirler. Bu sınıfın tekелci büyük burjuvaziyle çelişkisi kapitalist sömürünün -artı değerin- bölüşümünden, tekellerin, büyük sermayenin iktisadi ve siyasi tekeli ni sınırlama isteğinden, henüz tekellerin yan kolu durumunda olmayan bazı kesimlerinin ise, tekellerin sürekli büyüyen iktisadi kudreti karşısında varlığını koruma ve sürdürme direncinden kaynaklanır. Ancak sömürücü bir sınıf olduğundan asıl çelişkisi proletaryaya, ve asıl tutumu emek-sermaye çelişkisi tarafından belirlenir. Liberalizmin toplumsal temelini oluşturan bu sınıf -ki bu, büyük burjuvazinin iktisadi ve siyasi tekeli ni sınırlama eğiliminden kaynaklanır- bir siyasal ve toplumsal devrime şiddetle karşıdır; karşı-devrimcidir. Emperyalizmin ve tekellerin iktisadi ve siyasi kudretinin artmasına paralel olarak bu sınıf ile büyük burjuvazi ve uluslararası mali sermaye arasındaki çelişkiler keskinleşebilir; ancak kapitalist mülkiyet sistemini ortadan kaldırmaya yönelecek olan bir proleter devrimi en büyük korkusudur ve her zaman öyle olacaktır.

* Kapitalist gelişmenin doğrudan sonucu olarak safları sürekli büyüyen proletarya, sadece sayısal olarak değil, nitelik olarak da gelişip güçlenmiştir. 1980 verilerine göre ekonomik bakımdan aktif nüfusun (18,5 milyon) dörtte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Kuşkusuz bu oran sürekli artıyor. Buna ücretliler verilerinde gözükmeyen ücretli veya yarı-ücretli kesimler; memur sayılan işçiler, çıraklar, mevsimlik işçiler, yarı-işçiler, kentte ve kırdan eve iş

verme sistemi ile çalışanlar, ev hizmetlerinde çalışanlar, orman işçileri, hamallar, endüstri meslek lisesi öğrencileri ve son olarak da işsizler dahil edildiğinde, çağdaş Türkiye’de çalışabilir nüfusun en büyük bölümünü meydana getiren işçi ve yarı-işçilerden oluşan dev bir emek ordusunun oluştuğu ve ücretli emek kullanımının çapının genişliği ve yaygınlığı görülür.

* 1980 verileri temel alınarak yapılan araştırmalara göre, **tamamen mülksüzleşmiş, sadece üretken sektörlerde çalışan** (sadece maddi ürün üretiminde yer alan) ve bunlar arasında da **sadece üretimin teknik örgütlenmesinde yer alan**, yani “**en dar**” anlamıyla işçi sınıfının -“kollektif işçi”- sayısı üç milyon olarak hesaplanmıştır.

* Sanayi işçilerinin sayısı 2,5 milyon civarındadır. Bunların %80’i beş büyük ilde toplanmıştır. Büyük imalat sanayi işçilerinin %30’dan fazlası İstanbul’da, %9’u İzmir’dedir.

* Sanayi işçileri sadece büyük merkezlerde değil, taşranın belirli noktalarına serpiştirilmiş işletmelerde de yoğun olarak bir arada bulunuyorlar. Maden işletmeleri de gözönüne alındığında, işçi sınıfının, belirli noktalarda olmak üzere, bütün taşraya yayıldığı görülür. Bu proleter devrimi ve proletarya iktidarı için önemli bir avantaj olacaktır.

* 1984 verilerine göre 1000 ve daha fazla sigortalının istihdam edildiği işyerlerinin sayısı 182, 500 ile 999 arasında edildiği işyerlerinin sayısı 335, 250 ile 499 arasında edildiği işyerlerinin sayısı 749, 100 ile

249 arasında edildiği işyerlerinin sayısı 2099, 50 ile 99 arasında edildiği işyerlerinin sayısı 3325, 25 ile 49 arasında edildiği işyerlerinin sayısı ise 6800'dür. Büyük işyerlerinde çalışan sanayi işçilerinin hemen tümü sendikalıdır. Aynı şekilde devlet ve belediyelere ait işyerlerinde çalışanların da tümü sendikalıdır. Bununla birlikte, özellikle tarım işkolunda olmak üzere, genelde sendikalaşma düzeyi hala düşüktür.

* Sayımların özelliklerinden kaynaklanan yeterli verilerin yokluğu nedeniyle tam olarak saptanamamakla birlikte, **tarım işçisi olarak çalışan** 500-600 bin civarında mülksüzleşmiş proleterin, 400-500 bin civarında da yarı mülksüzleşmiş yoksul köylünün bulunduğu tahmin edilmektedir.

* Özellikle 1960'lı ve '70'li yıllarla birlikte sınıfın bilinç, örgüt ve mücadele düzeyi sürekli artmıştır. '70'li yıllara girildiğinde belirgin bir siyasal hüviyet kazanmıştır.

* Diğer bir olgu, 1970'li yıllarda babadan oğula bir proleter kuşağın ortaya çıkışıdır.

* En önemlisi de, sınıfın eğitim, genel kültür, kalıfıye düzeyinin dikkat çekici yükselişidir. Sanayi işçileri bu bakımdan en ileri kesimi oluşturuyorlar. Genel olarak "ücret" alanlar (buna bürokrasi, işyeri yöneticileri vb. de dahildir) arasında yapılan araştırmalara göre, 1980 yılında, erkek ücretlilerin %57'si ilkokul, %9'u ortaokul ve dengi meslek okulu, %13'ü lise ve dengi meslek okulu mezunuydu. Bayan ücretlilerin ise, %28'i ilkokul, %8'i ortaokul ve dengi meslek okulu, %27'si lise ve dengi meslek okulu mezunuydu. Ve

yine, şehirlerde yaşayan ücretli ve maaşlıların genel eğitim düzeyinin Türkiye ortalaması üzerinde olduğu görülmüştür. 1982 yılında yapılan anketlere göre, kentlerdeki 3,4 milyon ücretli ve maaşlının yalnızca %7'si okuma-yazma bilmemektedir. Yüzde 54'ü ilkokul, %14'ü ortaokul ve dengi meslek okulu, %16'sı lise ve endüstri ve meslek lisesi, %9'u ise yüksek öğrenim mezunudur. Araştırmalar 1950'li ve 1960'lı yılların sendikacılarının yerlerini hızla lise ve özellikle endüstri meslek lisesi mezunu yeni sendikacı kuşağına bıraktığını, endüstri meslek lisesi mezunları arasında işyerlerinde sendika temsilcisi olanların sayısı ve oranının giderek arttığını göstermektedir.

Bütün bunlar, geleceğin toplumunu kurmaya aday sınıfın mücadelesi açısından son derece elverişli koşullardır. Bütün burjuva toplumlarda olduğu gibi bizde de, kapitalist gelişme giderek artan ölçüde üretimi ve sermayeyi merkezileştirerek, emeği sosyalleştirip, eğitip, örgütleyerek, kapitalist toplumun kaçınılmaz bir şekilde sosyalizme dönüşümünün fiziki, entellektüel ve manevi etkeni proletaryayı bizzat yaratmıştır.

* Proletaryaya en yakın kesim ve toplumsal devrimin unsuru olan şehir ve kır yoksulları oldukça kalabalık bir kesim oluşturuyorlar. Hızla sanayi merkezlerinin çevresine yığılan (ki, son yıllarda kent nüfusu kır nüfusuna yaklaşmıştır) bu yarı-proleter ya da ön-proleter kesim ile işçi sınıfı arasındaki sınırlar belirgin değil, oynaktır. Kırla bağları oldukça güçlü olan bu kesim, kapitalizm öncesi sosyal ilişkilerin ve feodal dini ideolojinin derin etkisi altındadır. Sadece bunların değil, işçilerin bir kısmının da kırsal kesimle bağları hala devam etmektedir. Bu durum sınıfın

mücadelesi açısından bir dezavantaj olmakla birlikte, siyasal bir işçi hareketinin varlığı şartlarında, devrimin kıra taşınmasında bir avantaja dönüşebilir.

* Toplumsal ve siyasal yaşamımızın etkin bir gücü olduğundan, kent ve kır ara katmanlarından oluşan küçük-burjuvazi devrimimizin temel sorunlarından birini oluşturuyor.

Kentlerde maaşlı olarak çalışan devlet memurlarının çoğunluğu (küçük ve orta halli memurlar), aydınlar, teknik elemanlar, büro personeli vb., serbest olarak çalışan aydınların bir bölümü kent küçük-burjuvazisini oluşturuyor. Bunların ezici çoğunluğunun durumu giderek kötüleşmekte, özellikle maaş karşılığı çalışanlar ayrıcalıklarını yitirmekte, yaşam standartları düşmektedir. Bu durum özellikle maaş karşılığı çalışanları işçi sınıfına yaklaştırıyor; onun yanında kapitalist devlete ve sermayenin iktidarına karşı mücadeleye itiyor. Aynı olgu bu kesime katılmaya aday öğrencilerde kendini daha çok şiddetle ortaya koyuyor. Bu nedenle kent küçük-burjuvazisinin bu kesimi proletaryanın destekçisi olabilir. Son yirmibeş yıllık tecrübe bunu kanıtıyor. Bu bakımdan öğretmenlere, teknik elemanlara, sağlık personeline vb. dikkat çekmek yeter.

Kır ara katmanları, küçük toprak sahipleri, kır küçük-burjuvazisini oluşturuyor. Kırdaki yaygın küçük köylü işletmelerinin büyük bölümü pazara bağlanmış ve pazar için üretim yapmaktadır.

Kır ara katmanları kendi içerisinde ikiye ayrılabilir.

lir:

1) Küçük köylüler: Bunlar küçük toprak parçalarının sahibi ya da bu toprakların kiracısı veya ortakçısı olan, ailelerinin ve işletmelerinin ihtiyaçlarını güçlkle karşılayan ve ayrıca işgücü kiralama-yan çiftçilerdir.

2) Orta halli köylüler: Bunlar kural olarak sadece ailenin ve işletmenin ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda en azından verimli yıllarda sermayeye dönüştürülebi-lecek belirli bir kazanç fazlası getirebilen küçük toprak parçalarının sahipleri ya da bu toprakların kiracısı veya ortakçısıdır, ve ayrıca işgücü kirala-yabilecek durumdadırlar.

Kapitalizm koşullarında, *"köylülerin sömürülmesi, sanayi proletaryasının sömürülmesinden ancak biçim yönünden ayrılır. Sömüren ikisinde de aynıdır: sermaye"* (Marks). Bu, tefecilik, ipotek, vergiler, girdi fiyatlarının yüksekliğine karşılık ürün fiyatlarının düşük tutulması, kısacası, tek tek kapitalistlere, tefe-ci ve tüccarlara ve bir bütün olarak kapitalist sınıf adına devlete, artı-ürünün bir kısmının bedava teslim edilmesi yoluyla olur. İşletmeyi ayakta tutmak için *"insan gücünün israfının muazzam boyutlara ulaşması", "üretim koşullarının giderek kötüleşmesi ve üretim araçlarının pahalılaşması küçük toprak mülki-yetinin kaçınılmaz yasadır."* (Marks). *"Sanayide olduğu gibi, tarımda da üretimin kapitalist dönüşümü yalnızca üreticilerin kurbanlar listesini kabartır."* (Lenin). Bu, bazı özgünlüklerle bizde de aynıdır ve benzer süreç bizde de yaşanmaktadır.

Kır küçük-burjuvazisi yerli ve yabancı tekeller, büyük toprak sahipleri, bankalar, tüccar ve tefeciler ve devlet tarafından, kısacası, sermaye tarafından sömürülüyor. Özellikle T.Kürdistanı'nda buna feodal sömürü biçimleri de ekleniyor. Kapitalist gelişme, bir yandan geleneksel küçük köylü ekonomisini çözerken, diğer yandan onu kapitalist pazara bağlamakta, kendisine göre biçimlendirmektedir. Küçük toprak parçası, yetersiz veya ilkel üretim araçları, kıt ve elverişsiz para ve kredi kaynakları, ipotekler, borçlar, faizler, ürün fiyatlarının düşük tutulması, buna karşılık girdi fiyatlarının sürekli artışı vb. nedenlerle küçük üreticilerin konumu sarsılıyor. Olgular erime ve iflas sürecinin son yıllarda hızlandığını ve giderek hızlanacağını gösteriyor.

Kapitalist devlet ve büyük sermaye sadece işçilerin emek gücünün yarattığı değerleri değil, küçük üreticilerin yarattığı değerlerin de giderek artan daha büyük bir bölümüne el koymak, yağmalamak zorundadır. Sadece iç ve dış borçların giderek artan muazzam boyutu bile bunu zorunlu kılar. Bu durum, bu kesimde kapitalist devlete, yerli ve yabancı sermayeye, tefeci ve tüccarlara karşı şiddetli tepkiler doğuracak ve onu mücadeleye itecektir.

Proletarya, **küçük mülkiyeti savunmaya yönelik geriye dönük istemlerden arındırarak**, bu kesimi kapitalist devlete, yerli ve yabancı sermayeye karşı mücadeleye çekebilir, çekmelidir.

** 1920 Devrimi Türkiye'de burjuva siyasal kadroların iktidarda ağırlığı sağlamalarıyla sonuçlandı. 1920'de kurulan yeni iktidar, burjuvazinin büyük

toprak sahipleriyle ittifak halindeki diktatörlüğüydü. Cumhuriyet dönemi boyunca burjuvazinin iktisadi ve siyasi kudretini sürekli artırması, feodal, yarı-feodal toprak sahiplerinin kapitalist toprak sahiplerine dönüşmesiyle, Türkiye’de, sermaye kayıtsız şartsız egemenliğini kurdu. Bugün ülkede tekelci büyük burjuvazi, büyük toprak sahipleri, sivil-asker-bürokrat burjuvazinin emperyalizmle ekonomik, siyasi, askeri vd. her alanda organik olarak bütünleşmiş dar bir bloku olan oligarşi, iktisadi ve siyasi egemenliği elinde tutuyor.

* Oligarşik iktidar (devlet), büyük burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin, sivil-asker bürokrat burjuvazinin ve uluslararası mali sermayenin egemenliğini temsil ediyor. Bu iktidar içinde, her burjuva devletteki fonksiyonunun yanısıra, büyük sermaye ve emperyalizmle sınıksız kaynaşmışlığını, kendisine iktisadi dayanaklar (OYAK, ordu vakıfları vb.) yaratmışlığını, tarihsel ve geleneksel rolüyle de pekiştirmiş ordunun özel ağırlığına dikkat çekmek gerekir. Bizde ordu, “devlet içinde devlet”tir, “devlet partisi”dir; kurulu düzen ve kapitalist sınıf adına halihazırda iktidarın gerçek yöneticisidir. Bu yüzden, her şeyden önce, burjuva ordunun, kapitalist sınıfın ve emperyalizmin bekçisi ordunun gerçek rolü ve emekçilere düşman tabiatı, yığınlar önünde tamamiyle açığa çıkartılıp bu makine felç edilmeksizin, bir devrim olanaksızdır.

* Oligarşik diktatörlük zaman zaman parlamenter ya da yarı-parlamenter faşist biçimler, zaman zaman açık askeri faşist biçimler alıyor. Askeri darbeler kronik bir olguya dönüşüyor. Yönetici sınıflar ve

emperyalizm buna son otuz yıldan beri yapısal bir hal alan ve giderilemeyen derin ekonomik kriz ve siyasi istikrarsızlık nedeniyle ihtiyaç duyuyor.

* Bugünkü rejim parlamenter görünümlü faşist bir asker polis rejimidir; faşist diktatörlüktür.

* * *

Türkiye Devriminin Karakteri:

** Bu soru cevabını, ülkenin somut tarihsel koşullarında, iktisadi ve toplumsal gelişmenin düzeyinde, sınıf ilişkilerinde, proletaryanın gelişme ve örgüt düzeyinde ve bütün bunların uluslararası koşullarla birlikte ele alınmasında bulur.

* Türkiye 19.yüzyıldaki siyasal-hukuksal reformlar ve burjuva demokratik hareketler dışında, birincisi 1908, ikincisi 1920'de olmak üzere iki burjuva devrimi geçirdi. 1920 devrimi burjuva siyasal kadroların ve burjuvazinin iktidarda ağırlığı sağlamalarına yolaçtı. Cumhuriyet dönemi boyunca yaşanan evrim kapitalizmin her alanda hakimiyetini, sermayenin iktisadi ve siyasi planda çıplak egemenliğini yarattı.

* Uluslararası mali sermayeyle içiçe geçmiş devlet ve özel tekeller ve ülkede doğrudan faaliyet gösteren uluslararası emperyalist tekeller, üretimin ve sermayenin en büyük bölümünü elinde tutuyor. Tekelleşme oldukça ileri boyutlardadır. Son yıllarda Türkiye, tekelleşme hızı en yüksek ülkeler arasına girmiştir.

Devlet, sanayinin stratejik dallarını, madenciliğin,

enerji üretiminin ve bankacılık faaliyetinin en büyük bölümünü elinde tutarak, sadece sanayide değil, ticaret, ulaşım ve tarımda da önemli bir rol oynuyor.

Devlet tekelleri özel tekellerle birlikte, küçük bir bölümü dışında sermayenin hemen tamamını elinde tutuyor ya da denetliyor.

* Kapitalizm Türkiye’de nicel ve nitel olarak güçlü bir proletarya, yarı-proleterler, işsizler ile birlikte dev bir emek ordusu yaratmıştır. Ücretli emeğin (proleter, yarı-proleter) yaygın ve geniş çaplı sömürüsü Türkiye’de iktisadi hayata damgasını vuran başlıca olgudur. Temel çelişme emek-sermaye (proletarya-burjuvazi) çelişkisidir. Giderek keskinleşen emek-sermaye çelişkisi, diğer çelişkilerin çözümünü kendisine bağlıyor. Diğer bir deyişle, nüfusun sömürülen kitlelerinin sömürenlere karşı mücadelesi, toplumun iki ana ve uzlaşmaz sınıfını oluşturan proletarya ile burjuvazinin mücadelesi çerçevesinde biçimleniyor.

* Türkiye’de sosyalizm için gerekli **asgari** sanayi temel mevcuttur.

* Türkiye proletaryasının stratejik hedefi iktidardaki gerici burjuvazinin egemenliğini yıkmak, uluslararası mali sermaye cephesini Türkiye’de yarıp dışına çıkarmaktır.

* Bütün bunlar, devrimimizin **proleter** karakterini, onun bir **proleter devrimi** olması gerektiğini ortaya koyar. Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler -siyasi özgürlük, ulusal sorun, yarı-feodal kalıntıların temizlenmesi vb.- doğrudan sermayenin

egemenliğinin, büyük burjuvazinin iktidarının yıkılması sorununa, yani bir proleter devrimine bağlanmıştır. Bizde siyasal gericilik, faşizm, ulusal baskı ve yarı-feodal kalıntıların tasfiyesi kapitalist (sermaye) egemenliğinin, diğer bir deyişle, büyük burjuvazinin iktidarının tasfiyesi sorunuyla çakışmış, üstüste binmiştir. Yani demokratik görevler, sosyalist görevlerle içiçe geçmiştir. Devrimimiz tamamlanmamış demokratik görevleri de geçerken yerine getiren bir **proleter devrimi** olacaktır. Bu, devrimimizin, sosyalist ve demokratik mücadelenin **birlikte** ve **aynı anda** yürütüldüğü, demokratik görevlerin sosyalist görevlere bağlandığı **tek** ve **aynı** süreç olduğunu anlatır.

* Emperyalizmin (uluslararası mali sermayenin) egemenliğine son vermek, iktisadi, mali, siyasi, askeri, diplomatik, kültürel vb. boyunduruğunu tam ve kesin olarak kırmak, uluslararası kapitalist sistemin dışına çıkmak; savaş ve militarizme karşı barış için tutarlı ve etkili savaşım da, bir proleter devrimiyle mümkündür. Diğer bir deyişle, genel anti-emperyalist, anti-militarist görevlerin tutarlı ve kesin çözümünü de doğrudan bir proleter devrimine bağlanmıştır.

* Ülkenin orta gelişmişliği, sosyalizm için gerekli asgari sınıai temeli yaratmıştır. Ancak, aynı şekilde, orta gelişmişlik, yani görece gerilik bizde sosyalizmin inşasının nispeten yavaş, uzun ve sancılı bir süreç olacağını, özel mülkiyetin bir hamlede yok edilemeyeceğini gösterir. Yaygın orta ve küçük mülkiyetin varlığı bunu anlatır.

* Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik

görevler, ulusal sorun, genel anti-emperyalist mücadele, savaşa ve militarizme karşı savaşımlar, barış için savaşımlar, kadın sorunu, gençlik sorunu, çevre sorunu vb. ya doğrudan ve tamamen kapitalizmden kaynaklanan, ya da kapitalizmin, tabiatı nedeniyle çözmediği veya çözmeye muktedir olmadığı sorunlar, proleter devrimin manivelaları olacak, onun toplumsal desteklerini artıracaktır.

* Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevlerin varlığı, devrimimizin proleter karakterini değiştirmez. Tersine, bunlar, proletaryanın daha geniş toplumsal kesimleri daha kolay yanına çekmesini ve kazanmasını sağlayacaktır. Öte yandan, saf devrim ya da saf proleter devrimi yoktur. Örneğin, Ekim Devrimi de, burjuva demokratik devrim tarafından çözümlenmemiş demokratik görevleri geçerken çözümlenmiş bir proleter devrimi olmuştur.

* Ancak, tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevlerin sosyalist görevlerle içiçe geçmesi ve sermayenin iktidarının devrilmesi sorununa bağlanması -bizde, siyasal gericiğin ve faşizmin temsilcisi iktidardaki burjuvazidir-, demokrasi uğruna savaşımın, demokratik istemlerin gerçekleştirilmesi uğruna savaşımın zorunluluğunu ve önemini karartmaz.

Demokrasi ya da siyasal özgürlük sorununun (sık sık ve kolayca ortadan kaldırılan nispi haklar ve yığınların devrimci hareketinin yarattığı fiili durumlar -1975-80 dönemi gibi - dışta tutulursa) bizde hiçbir zaman çözümlenmemiş olması; ama öte yandan, kapitalist gelişmenin bizzat demokratik özlemleri

uyandırması, güçlendirilmesi; siyasal gericiilik ya da faşizm ile demokrasi uğruna yığınsal savaşım arasındaki çatışmayı şiddetlendirmesi, bizde demokrasi savaşımının önemini anlatır.

Kapitalist gelişme ve emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olması ve keskinleşmesi demokrasi savaşımının önemini, demokratik özelemleri ve onlar uğruna savaşımı azaltmıyor, tersine artırıyor; ama aynı zamanda bu sorunu, iktidardaki sermayenin devrilmesi, proletarya demokrasisi, proletarya diktatörlüğü sorununa bağliyor.

“Demokrasi savaşımı okulunda okumamış olan bir proletarya” sosyalizmi gerçekleştiremez. “Demokrasi olmaksızın sosyalizm olanaksızdır. Çünkü: 1) proletarya demokrasi savaşımı içinde, sosyalist devrime hazırlanmadıkça o devrimi yapamaz; 2) utkun sosyalizm, tam demokrasiyi uygulamaksızın, zaferini pekiştiremez ve insanlığa devletin çözülüp dağılmasını getiremez.” (Lenin)

Komünistler bakımından demokrasi sorunu, *“proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve özelemleri kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir.”* (Lenin)

* Yalnızca emek ile sermaye (proletarya-burjuvazi) arasındaki çelişme değil, aynı zamanda kentin ve kırsal geniş emekçi kitleleri ile ülkenin tüm ekonomik ve siyasal yaşamına egemen olan yerli sermaye ve uluslararası mali sermaye (emperyalizm) arasındaki çelişmeler de gittikçe daha fazla keskinleşiyor. Bu

nedenle, proleter devrimin toplumsal desteği genişle-
mektedir; proleter devrimin zaferi yalnızca proleterleri
ve kent ve kır yoksullarını değil, fakat devlet ve özel
tekeller, yerli ve yabancı sermaye tarafından
sömürülen, yıkıma uğratılan kent ve kırın ezilen
küçük-burjuva tabakalarını, aydınların ve teknik ele-
manların büyük bir kısmını da ilgilendirmektedir.

* Kent proletaryası ve kaçınılmaz olarak onu des-
tekleyecek olan kent yoksulları ve kentin sermaye
tarafından ezilen ve sömürülen emekçi ve çalışan
kitleleri kent nüfusunun **çoğunluğunu** oluşturuyor-
lar. Bu, proleter devrimin kentlerde teminat altında
olacağını anlatır. Kapitalist devlet ve sermaye
tarafından ezilen ve sömürülen kentin emekçi ve
çalışan kitleleri, kapitalist devletin ve sermayenin
baskı ve sömürsünden ancak komünist partisinin
önderliği altındaki kent proletaryası tarafından
kurtarılabilir. Ve proletarya bu kesimlere önderlik
etme, onları ardından sürükleme yeteneğine sahip-
tir.

* Aynı şekilde, ancak komünist partisinin önderliği
altındaki kent proletaryası kırlardaki emekçi kitleleri
sermayenin ve büyük toprak sahiplerinin boyundu-
ruğundan kurtarabilir. Kırsal alandaki emekçi kitle-
ler, sermaye ve büyük toprak sahiplerinin boyundu-
ruğunun kırılması için proletaryanın devrimci müca-
delesini desteklemek dışında bir yoldan kurtulamaz-
lar.

a) Tarım proletaryası, kırsal alandaki ücretli işçiler
(mevsimlik, göçebe, gündelikçi işçiler). b) Yarı-prole-
terler veya az topraklı köylüler. c) Küçük köylüler. Kent

proletaryasının kendi önderliğinde mücadeleye katmak ve en azından kendi safına çekmek zorunda olduğu kırsal alanın bu emekçi grupları birlikte ele alındığında kırsal nüfusun **çoğunluğunu** oluştururlar. Bu nedenle proletarya devriminin zaferi, sadece kentlerde değil, kırlarda da güvence altında olacaktır.

* Türkiye son otuz yıldan beri sürekli ve giderilemeyen bir iktisadi kriz ve siyasi istikrarsızlık yaşamaktadır. İç ve dış borçlar olağanüstü artmaktadır ve sistemin kaldıramayacağı noktaya hızla yaklaşmaktadır. İktisadi ve toplumsal ilerlemenin çapıyla siyasi-hukuki rejimin çerçevesi bağdaşmadığından sürekli çatışma halindedir. Diğer bir deyişle, bunalım, zaman zaman nispi olarak azalsa da, yapısal ve sürekli dir. Bu yüzden yönetici sınıflar gittikçe daha sert ve açık faşist tedbirlere başvuruyorlar. Fiili durumun yanısıra, yalnızca siyasal ve hukuki alanda 1960'lerden 1980'li yıllara kadarki değişim ve peşpeşe gelen askeri darbeler bunun çarpıcı anlatımıdır.

* Türkiye emperyalizmin zayıf halkalarından biridir. Objektif koşulları bakımından devrime aday ülkelerin ön sıralarında yer alır.

* Devrimimizin ana düşmanları büyük burjuvazi, bürokrat burjuvazi, büyük toprak sahipleri ve emperyalizmdir. Hedef büyük burjuvazi, bürokrat burjuvazi, büyük toprak sahipleri ve uluslararası emperyalist burjuvazinin egemenliğini temsil eden oligarşiyi yıkmaktır.

* Devrimin temel gücü nüfusun yarı proleter kitle-

rini kendine bağlayacak olan proletaryadır. Sanayi proletaryası bütün proleter kitlelerin öncü kesimidir. Kent ve kırsal sermaye tarafından sömürülen ve ezilen küçük-burjuva kitleleri ve Kürt ulusal hareketi devrimin yedek gücüdür.

* Kendi bağımsız sınıf hareketini yaratması ve nüfusun yarı-proleter kitlelerini kendine bağlaması gereken proletarya, oligarşi ile işbirliği halinde küçük-burjuvaziyi kazanarak devrimi durdurmaya çalışacak olan orta burjuvaziyi, sosyal-demokrat, liberal vb. partileri tecrit edip, kentin ve kırsal sermaye tarafından sömürülen ve ezilen küçük-burjuva kitlelerini yedeğine alarak ya da burjuvaziye yardım edebilecek kesimlerini en azından tarafsızlaştırarak, oligarşinin iktidarını zor kullanarak yıkıp devrimini gerçekleştirmelidir.

* Proletarya, kendi hegemonyasında kendi iktidarını, proletarya diktatörlüğünü amaçlayan bir devrimi hedeflemelidir. Bu diktatörlük işçi emekçi sovyetlerine (işçi emekçi konseyleri) dayanır. Ki bu, işçi sınıfının fikri ve siyasi hegemonyası altında işçi emekçi ittifakını ifade eder. Ancak bu iktidarın paylaşılması anlamına gelmez. "Çünkü proletarya diktatörlüğü, sadece sanayi işçilerinin bütün emekçi kitlelere önderlik edebileceği olgusunun ifadesidir; fakat proletaryanın tek başına egemenliği" olmakla, proletarya diktatörlüğü aynı zamanda emekçilerin öncüsü olan proletarya ile sayıca hayli fazla proleter olmayan emekçi tabakalar ve emekçilerin çoğunluğu arasındaki sınıf ittifakının özel bir biçimidir; proletarya diktatörlüğü, kapitalizmin nihai yıkılışı, burjuvazinin direncinin ve restorasyon girişimlerinin tamamiy-

le bastırılması, sosyalizmin nihai olarak kuruluşu ve sağlamlştırılması amacını güden bir ittifakın özel biçimidir." (Lenin)

Proletarya diktatörlüğü (devleti) sovyet demokrasi-sidir. Devrimci proletaryanın hedefi parlamenter ya da demokratik cumhuriyet değil, sovyet cumhuriyeti, sovyet demokrasisi olmalıdır.

İşçi emekçi sovyetleri temeline dayanan sovyet demokrasisi, proletarya demokrasisidir, emekçi yığınların demokrasisidir, sömürücüleri hedef alan bir demokrasi-dir.

* Türkiye, Marksizmin ve sosyalizmin itibarının yüksek olduğu topraklar arasında yer alıyor. Genel Marksist ve Sosyalist fikirler sadece aydınlar arasında değil, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin ileri kesimlerinin küçümsenmeyecek bir bölümüne de ulaşmış, güçlü bir sempati ve destek yaratmıştır.

* Sınıfın diğer sömürülen ve ezilen kitleleri de etkileyen ve harekete geçiren hareketi, 1960'lerden beri sahnededir. Eksik olan ileri marksist teori-program ve taktik-siyaset ile donanmış, sınıf zeminine oturmuş, sınıfın doğrudan desteğine sahip, diğer bir deyişle, **bilimsel sosyalizm ile işçi hareketinin birliğini ifade eden** militan bir işçi partisi ve dolayısıyla işçilerin sosyalist sınıf hareketidir. Gündemdeki acil görev hala budur.

EK:

Devrimci Hareketin Durumu

Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış başlıklı ilk değerlendirmemiz, devrimci hareketin '60'lı yıllarını bir bütün olarak ele almış, '70'li yıllarda ağırlığı daha çok içinden geldiğimiz üç gruba vermişti. 12 Eylül sonrasında ise, yalnızca bu üç grup açısından ve en genel özellikleriyle kısaca değinmişti. Bu sınırlamalar doğal olarak yapılan değerlendirmelerde belirli eksikliklere ve kusurlara yolaçacaktı. *Ekim* çıktığından beri Türkiye devrimci hareketini bir bütün olarak ve bugüne kadarki evrimi içinde ele almaya çalışıyoruz. Tablo zaman ve içerdiği tüm unsurlar bakımından bütünleşince, ortaya daha doğru, gerçeğe daha uygun sonuçlar çıkıyor.

Devrimci hareketimizin TDKP, THKPC-ML, TKP-ML Hareketi ve TİKB'den oluşan kesimi, '80 öncesinde bazı bakımlardan daha ileri bir noktadaydı. Modern revizyonizmle araya belli bir sınır çizmiş, burjuva reformist etkiye karşı daha bilinçli ve duyarlı davranmış, ve özellikle Mao eleştirisinden sonra marksist kavramlara daha çok yaklaşmıştı. Bu özellikleriyle hareketin bu kesimi kendi içinden marksist bir hareketin çıkmasına **daha uygun potansiyel koşullara** sahipti. Nitekim *Ekim*'in ortaya çıkışı da bunun göstergesi sayılmalı. Ama öte yandan bu kesimin devrimci hareketin geriye kalan kesiminden farklılığını abartmamak, bunu bir nitelik farklılığı görmemek, özünde benzer olan ideolojik-siyasal niteliklerini unutmamak gerekiyor. İlk değerlendirmemizde

zaten bu gerçeği görüyor, gözetiyor ve açıkça tanımıyoruz: *"Maoculuğun eleştirisi teoride Marksizme, pratikte işçi sınıfına belirli bir yönelişi yaratmakla birlikte sorunun özüne inilemedi ve gösterilen çaba, hareketi, küçük-burjuva demokrasisinin en tutarlı ifadesi olmaktan öteye götüremedi."*

İlk değerlendirmemizin kusuru ya da eksikliği şuradadır:

İlkin; proleter sosyalizmin güçlerinin **yalnızca** bu kesimden çıkabileceği izlenimini yaratıyor. Bu doğru değil. Devrimci hareket bir bütün olarak bugün bir iç bunalım, ayrışma ve saflaşma süreci yaşıyor. Bu süreç geriye dönük eğilimler ve güçler çıkardığı gibi, ileriye dönük eğilimler ve güçler de çıkarabilir. Bir bütün olarak Türkiye devrimci hareketinin yapısı ve bazı temel özellikleri (demokrasi ve sosyalizm idealini içiçe temsil etme, Marksizmden değişik düzeylerde etkilenme, işçi sınıfına duyulan samimi yakınlık vb. vb.), bunu olanaklı kılmaktadır. Hangi kesimde, ne zaman, ne ölçüde ileriye, Marksizme yönelen güçler ya da unsurlar çıkabilir? Bu konuda şimdiden kesin şeyler söylenemez. Ama marksist-leninistlerin ideolojik mücadeleleri ve siyasal çabaları, gelişcek işçi hareketinin olumlu etkisi, uluslararası revizyonizmin iyice çürümesi, Batı kapitalizmiyle açıktan bütünleşerek ve Marksizme açık ve kabu saldırılara girerek bugün yaşamakta olduğu yeni süreçlerin tersten olumlu etkisi vb. etkenler, bunu kolaylaştıracaktır. Marksist-Leninist teorinin esaslarından ve temel ilkelerinden, kendi temel teorik-programatik görüş ve ilkelerimizden taviz vermeksizin, Türkiye devrimci hareketine bu geniş perspektifle bakmak, umutlu ve güvenli olmak, tekkecilikten, dargörürlükten kaçınmak gerekiyor.

Aslında bu bakışa d aha ilk sayımızdan itibaren -örneğin *Herkes Kendi Bayrağı Altına* yazısı- ulaşmış bulunuyorduk

ve sonrasında hep bunu işledik. Son olarak toplantı esnasında ve toplantıdaki yaklaşımların ışığında kaleme alınan bir başyazıda sorun şöyle formüle edildi:

"Türkiye devrimci hareketinin bünyesinde yaşanabilecek güçlü bir ideolojik atılım ve yenilenme proleter sosyalizminin gerçek güçlerini de belirginleştirecektir. İdeolojik bir atılımın biriiriyle sıkı sıkıya bağlı iki temel halkası vardır Halkçılıktan proleter sınıf çizgisine, demokrasicilikten net bir sosyalizm perspektifi ve proleter devrim programına" (Sayı:14)

İkincisi; ilk değerlendirmemiz dört gruptan oluşan kesim içinde 12 Eylül **sonrasında** yaşanan güçlü ideolojik liberalleşmeyi yeterince vurgulamadığı için, 12 Eylül **öncesi** ileri konumuna ilişkin vurgu sonraki dönemle ilgili yanlış izlenimler yaratabiliyor. 12 Eylül öncesinde burjuva reformizmine karşı en hassas, bu özelliğiyle küçük-burjuva demokrasisinin ileri bir ifadesi olan bu kesim, karşı devrim döneminde örneğin TDKP şahsında burjuva kuyrukçuluğunun en kötü örneklerini verebildi. TKP-ML Hareketi '86 Konferansında "demokratik kapitalizmi" ve küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti bir program olarak benimsedi. Benzer bir eğilim TKİH şahsında siyasal demokrasiyi devrimin stratejik hedefi olarak ele alma şeklinde belirdi. Bu tür bir ideolojik evrimin kökleri, mantığı, nedenleri, koşulları vb. bütün bunlar *Ekim'de* peyderpey işleniyor, işlenecek.

Üçüncüsü; yeniden toparlanma dönemi bu üç harekette hızlı ve yoğun bir ayrışma ve saflaşma sonucu ortaya çıktı. İlk değerlendirmemiz döneminde, henüz saflaşmaların başında olmamızın da etkisiyle, bu kesimin içerisinden çıkacağı yeni marksist güçler konusunda daha iyimser bir bakış vardı. Fakat ayrışma sonrası sürecin belirginleştirdiği gerçekleri bugün artık hesaba katmak gerekir. Bu gruplar kuşkusuz kendi bünyelerinden ileriye dönük yeni unsurlar,

gruplar çıkarabilirler. Bu biraz da bizim çabamıza bağlı. Fakat her halükarda bunun önemini abartmamak, çok özel bir ilgi ve dikkat konusu etmemek gerekir. Durumu ve tutumu henüz belirsiz olan TİKB dışında tutulursa, bu gruplar ideolojik konumlarında gitgide geriliyor ve çeşitli davranışlarıyla gericileşiyorlar. Bu mantıklıdır da. İçinden Ekim gibi ileri bir hareketi çıkarmış olmalarının sonucudur. İlerlemek bir yana, ilerliyenin karşısına dikilen ve direnenler, gerilerler ve gericileşirler. Bunu biz daha işin başında vurguladık; zaman vurgumuzu doğruladı.

*

Bütün bunlar birarada ele alındığında, parti sorununa bakışımızın genel çerçevesi de bir bakıma belirginleşir. İdeolojik ve ilkelere ilişkin esaslar dışında, bu soruna şimdilik şu unsurlarla biçimci bir sınırlama getirmediğimiz kendiliğinden anlaşılır. Kaldı ki bundan ötesi bu aşamada anlamsız olduğu kadar olanaksızdır da. Türkiye devrimci hareketinde yaşanan iç süreçlerin sonuçlarını dikkatle izlememiz gerekiyor. Bu sorunu Konferansta daha etraflı tartışabileceğimizi sanıyorum. Şu aşamada, parti sorununun önemini ve aciliyetini vurgulamanın, bu bilinci işçiler içinde yaymanın, teorik-programatik temellerini ve genel ilkelerini şleyip savunmanın ötesine geçemeyiz. Biz bu çabayı sürdürmeli, bunu işçi hareketi içinde güç olma, onun en ileri unsurlarıyla birleşme çabasıyla birleştirmeli, bu temelde kendi örgütsel oluşumumuzu da geliştirmeliyiz. zaman ve gelişmeler parti sorununun somut biçim olarak nasıl çözüme bağlanacağı konusundaki bakışımızın kesinleşmesini kolaylaştıracaktır.

*

Türkiye devrimci hareketinin genel durumuna ilişkin tartışmalarımızın bir başka özgün sonucu olarak, "devrimci hareket" in sınırlarına getirilen tanım sayılabilir. Bunu dört grubun mücadele birliği 'Çağrı'sına verdiğimiz cevapta şöyle ifade etmiştik: "*Çağrı'nızın, reformist solun burjuva*

düzenle bütünleşme çabalarını mahkum eden tutumu tamamıyla yerindedir. Solun bu bölümünün devrimci hareket içinde yer almadığı görüşünderiz. Mevcut toplumsal ve siyasal düzene karşı mücadele konumunu, devrimci hareketin ayırım çizgisi sayıyoruz".

Şüphesiz bu tanımı donmuş ve mekanik bir formü olarak değil, hayatın canlılığı içinde ele almak gerekiyor. Belirtmeye gerek yok ki, "mevcut toplumsal ve siyasal düzene karşı" mücadele eğilimini ortaya koydukları ölçüde, biz şu veya bu kesimin tabelasına bakmaz, onların mücadele isteğine sırt çevirmeyiz.

H. FIRAT

**DEVRİMCİ
DEMOKRASİ
VE
SOSYALİZM
TDKP ELEŞTİRİSİ**

EKSEN YAYINCILIK

Babıralı Caddesi Sıhhiye Apt. No: 19/11 İST.

Tel: 512 51 46

**MODERN
REVİZYONİZMİN
ÇÖKÜŞÜ**

**SOVYETLER BİRLİĞİ VE DOĞU AVRUPA
ÜZERİNE**

EKSEN YAYINCILIK

Babıralı Caddesi Sıhhiye Apt. No: 19/11 İST.

Tel: 512 51 46

12 Eylül sonrasının karşı-devrim koşulları, hareketin (Türkiye devrimci hareketinin. EKSEN) küçük-burjuva siyasal sınıf yapısını ayırıştırıp farklılaştırdı. Başlangıçta bir bakıma kendiliğinden yaşanan ve kendini teslimiyet ve mücadele eğilimleri olarak ifade eden bu ayrışma, yenilginin ve yıkımın sonuçlarına oportünist ve devrimci yaklaşımlarda ilk bilinçli ifadelerini kazandı. Gelinen yerde teorik, siyasal ve sınıfsal sonuçlarına varma, her yönüyle bilinçli ifadeler kazanma sancıları yaşanmakta. Bu ayrışma ve çatışma, proleter sosyalizmi ile, popülizmin liberal ve radikal küçük-burjuva tonları arasındadır. ... tüm komünistlerin acil ve canalıcı görevi, devrimci popülist ufku her açıdan aşmak; teoride, taktikte, örgütte ve pratik mücadelede Türkiye işçi sınıfının proleter sosyalist siyasal hareketini yaratmaktır.

Bunun birikimi ve olanakları fazlasıyla vardır; ve bu, hareketin 12 Eylül sonrası devriminin öteki yüzü, öteki yönüdür.